גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

עיקר הגדר שהשמחה פורצת הוא התפיסה
שאי אפשר לחבר את האין־סוף והסוף, את הבלי־גבול והגבול.
כשרואים שאפשר ואפשר, שהאין־סוף והסוף הכל אחד,
אדון־עולם והעולם הכל אחד — אין לך שמחה גדולה מזו!

[מתוך השיעור 'נעוץ סופן בתחלתן']

ויקהל־פרה תשפ"ה

347 | שנה שביעית

ויקהל־פרה ה'תשפ"ה

04 **שאלות ותשובות בחינוך**
חינוך חסידי ומושגים בעבודת ה'
הדרכות לבחורי ישיבות
והיחס למושגים חדשים בעבודה

10 **"נעוץ סופן בתחלתן"**
חלק ראשון מהתוועדות ליל פורים
מעגל השנה מפסח לפורים ובחזרה

20 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 556
מכסלו תשפ"ד

21 **מפורים לפרה**
רמזים לפרשת פרה
הקשר הסודי בין פורים, פרה ופסח

23 **בונה ירושלים**
ביאורי תפלה
חיבור ירושלים של מטה וירושלים
של מעלה

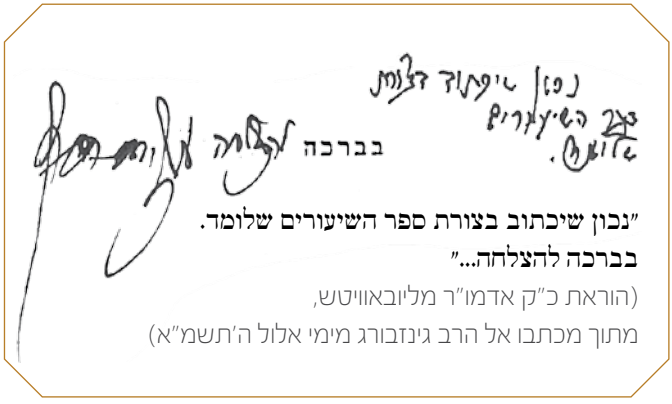
26 **הסיפור החסידי**
היראה היא מטאטא?
רבי אלימלך מליז'ענסק

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מכתב חיזוק, מציאת האני והאשה

29 בָּאָדוֹר טְיָלְגְּיִיס
תֵּעָשֶׂה חֲלָאכָה
רָזִי מַסְבִּיר מִי בָּאֱמֶת בּוֹנֶה אֶת הַמִּשְׁכָּן

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל די בכל אתר ואתר ובכללם לקוראי עלון **נפלאות** הי"ו. לפניכם גליון ל**שבת פרשת ויקהל ופרשת פרה** – מלא בכל טוב כתמיד.

השבוע בגליון:

שני מאמרים ראשיים לפנינו. פותחים ב**שאלות ותשובות בחינוך**, שו"ת מרתק בנושאים שעלו מהשטח, על סדרי הלימוד בישיבה (והאם כולם צריכים ללמוד בישיבה), הדרכה בחינוך חסידי על־פי **המשפיע ר' שלמה חיים** קסלמן ז"ל, ו**התייחסות חשובה למושגים חדשים בעבודה**, כמו 'מודעות טבעית' ו'הצד האפל', שאינם סותרים את דרך העבודה של 'אתכפיא'. אל תפספסו.

ולמנה העיקרית – **נעוץ סופן בתחילתן**, חלק ראשון מתוך **ההתוועדות הנפלאה** שזכינו בה **בליל פורים** (אנחנו עדיין מבושמים). התבוננות נפלאה ואקטואלית בדיוק לימים האלה של "מסמך גאולה לגאולה", ימי החיבור בין פורים ופסח. אחרי ההסבר על נעיצת הסוף בהתחלה נפרסות שתי התבוננויות המסדרות מחדש את כל לוח השנה היהודי ומחברות אותו לעבודה הפנימית שלנו.

פרקים נוספים מהתוועדות פורים יבואו בע"ה בהמשך (עם הוספות רבות), ובינתיים אתם מוזמנים לצפות ולהאזין.

ולקינוח, שיעור קצר **מפורים לפרה**, רמזים על הקשר בין פורים לפרה ובין שניהם לפסח הקרב ובא עלינו לטובה.

וכמובן, המדורים הקבועים האהובים: בביאורי תפלה נלמד על ברכת "בונה ירושלים", במדור הסיפור החסידי נשמע על **הרבי ר' אלימלך** זי"ע, מענות ותשובות על רפואה ועל מציאת האני והאשה, ולבסוף רָזִי מגלה לילדים (ולמבוגרים) מי באמת בונה את המשכן.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת פקודי הבעל"ט:
נ"ך יומי – **יהושע** פרקים יג־יט. **משנה** – **בבא בתרא** פרק ח.

שיעור

חינוך חסידי ומושגים בעבודת ה'

שאלות ותשובות בחינוך

קיצור מהלך השיעור

ברוך ה' ישנם מוסדות חינוך רבים העומדים תחת השפעתו הברוכה של הרב, במעגלי קרבה מגוונים. מדי פעם מתעורר **שיח־חינוכי** עם הצוות או התלמידים, בבקשה לקבל הדרכה ומענה ל**שאלות העולות מהשטח**.

כמה שאלות שהגיעו לאחרונה לשלחן הרב זכו למענה יסודי אותו רכזנו לפניכם בדרך של **שאלות־ותשובות**. הדבר נוגע לא רק לבחורי הישיבות וצוות המלמדים, אלא **לכל אחד ואחת** באשר הוא. עניין מיוחד יש ב**פרק ב**, החורג מגבולות 'עולם הישיבות' ומסביר מה עניינם של **'החידושים' של הרב**, כמו המושגים 'מודעות טבעית', 'צד מואר וצד אפל' וכו', ביחס ל**דרך העבודה החסידית** מדור דור.

לימוד בישיבה ושליחות

שאלה: מה הרב מצפה מבחור ישיבה בימים אלו? מה היחס בין הלימוד בישיבה ובין עניני 'שליחות' כמו יציאה למבצעים והפצות או פעילות למען שלמות הארץ?

תשובה: בחור ישיבה צריך להיות **ח**סיד **י**רא שמים **ו**למדן (ר"ת **חיל**, מ"חילי בית דוד"[א]). עליו לשקוד על הלימוד בהתמדה גדולה, "לשקֹד על דלתתי יום יום"[ב], "'זאת התורה אדם כי ימות באהל'[ג], אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה"[ד], הן בלימוד הנגלה בתורה, "גופא דאורייתא", והן בלימוד הפנימיות, "נשמתא דאורייתא" בתורת החסידות. וכן עליו לעסוק ברצינות ב"עבודה שבלב זו תפלה"[ה], "זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד"[ו] — תפלה במתינות

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב אדר תשפ"ה.

א ראה שיחות קדש תש"ל ח"ב עמ' 11.

ב משלי ח, לד.

ג במדבר יט, יד.

ד ברכות סג, ב. **ממית** אותיות **תמים**, זה מה שנדרש מ'תמים' בישיבה.

ה תענית ב, א.

ו שבת י, א.

וכוונה, לאחר ההכנה הראויה, **"דע לפני מי אתה עומד"**[ז] (= **"ואהבת לרעך כמוך"**[ח], ההכנה הכתובה בסדור ע"פ נוסח האר"י "הרינִי מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך" ובכך הוא 'תמים' ותפלתו מתקבלת, "תמים יהיה לרצון"[ט] — ועל ידי אהבת ישראל מקיימים "דע לפני מי אתה עומד" שהרי "כשאתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכולו"[י].

בנוגע ליציאה לשליחות, הדבר צריך להעשות בזמן המתאים לפי סדרי הישיבה! רק כך אפשר לגדול כשליחים טובים שמסירות הנפש שלהם לעם ישראל תביא תועלת במדה הגדולה ביותר (והכי שייכת לענייננו). לכל לראש, נכון שהשליחות המיוחדת של בחורי הישיבה תהיה בהשפעה של תורה (כמו הדרכה בתנועות הנוער 'בית דוד' ו'רבי חייא' וכיו"ב), "יפוצו מעיֽנותיך חוצה"[יא].

שאלה: האם כל אחד צריך להיות בחור ישיבה?

תשובה: ככלל, כל אחד צריך ללמוד בישיבה תקופה משמעותית, הן עבור עצמו והן (ובעיקר) עבור כלל ישראל. זו 'דרך המלך' לכתחילה לכל בחור וטוב בישראל. הזמן העיקרי להתמסרות ללימוד בישיבה הוא בשנות הנעורים עד החתונה (לפני שיהיו "ריחים בצווארו"[יב]) ובשנים הראשונות לאחר החתונה (כאברך כולל המתכונן לצאת לשליחות). את התקופה הזו יש להקדיש ללימוד בישיבה!

> אי אפשר להגיע להמתקה ללא הבדלה, וכן אי אפשר להגיע להבדלה ללא הכנעה, יסוד הכל

מי שאינו יכול ללמוד בישיבה מסיבות שונות (ובהתייעצות עם מדריך־משפיע מתאים), עליו לעסוק בשליחות. ואם אינו יכול, יתגייס לצבא מתוך מגמה להשפיע (שאזי מתקיים בו "איידי דטריד למפלט לא בלע"[יג]) ומתוך נאמנות גמורה לחוקי התורה בכל התחומים (והכל ע"פ התייעצות עם רב־משפיע). מי שגם זאת אינו יכול (כגון שמעמדו הרוחני חלש ואם יתגייס יהיה מושפע ולא משפיע), ימצא עבודה בסביבה טובה כיהודי כשר הנהנה מיגיע כפו וקובע עתים לתורה כפי כחו.

מודעות טבעית

שאלה: במהלך השנים הרב לימד כמה וכמה חידושים גדולים בעבודת ה', כמו לגבי עבודת ה'הבדלה'[יד] (בסדר של הכנעה־הבדלה־המתקה, יסוד עבודת ה' לפי הבעש"ט[טו]) שאפשר 'לדלג' עליה ולעבור מהכנעה להמתקה וכיוצא בזה. מה המשמעות של השינויים הללו? האם דרך העבודה משתנה ביחס למה שהיה קודם? למשל, האם עכשיו אין לעבוד בדרך אתכפיא וקבלת עול?

תשובה: ראשית, בנוגע להבדלה: ודאי שאין לדלג עליה! אדרבה, הסברנו פעמים רבות (עם אין ספור דוגמאות מן התורה) שאי אפשר להגיע להמתקה ללא הבדלה, וכן אי אפשר להגיע להבדלה ללא הכנעה, יסוד הכל (ובסוד "חש־מל־מל", ההכנעה היא 'חש', שתיקה; ההבדלה היא סוד 'מל' מלשון ברית מילה, להכרית את הקליפה שבך ואז להגיע ל"פתח פיך ויאירו דבריך"[טז] ב'מל' לשון דבור). מה שאמרנו הוא שההבדלה צריכה להיות מכוונת במודע לשלב הבא, התכלית — עבודת ההמתקה. במלים

ז צואת רבי אליעזר הגדול יז. ראה ברכות כח, ב. וראה סוד ה' ליראיו שכ"ה פ"ב הערה יט.
ח ויקרא יט, יח.
ט ויקרא כב, כא.
י הוספות לכש"ט (קה"ת הוצאה שלישית) אות רכז.
יא משלי ה, טז.
יב קידושין כט, ב.
יג לפי חולין ח, ב. וראה ערך זה באנצ"ת, וש"נ.
יד התוועדויות סעודת משיח, ש"פ שמיני ור"ח אייר תשע"ה.
טו כתר שם טוב כח.
טז ברכות כב, א.

גם מה שמעבר לבסיס של האידישקייט נעשה בטבעיות גמורה, אך ודאי ללא ויתור על הבסיס.

אחרות, עבודת ההבדלה צריכה להיות בגדר אתכפיא המביאה לידי אתהפכא[ז] (ההמתקה היא האתהפכא).

ועוד, ועיקר: בכל פעם שאנחנו מדברים על משהו חדש בעבודת ה' ואומרים שהדגש משתנה, כמו הדיבורים בנוגע לאתכפיא או קבלת־עול בעבודה (ולאחרונה: התייחסות לפחד־מות בפסיכולוגיה[ח] או דחית־הנצרות בשליחות[ט]), אין הכוונה שהענין הקודם לא קיים, אלא שצריך לעבור לגביו למצב של טבעיות — הוא כבר 'מוטמע' (מונח בנפש בפשיטות), והעבודה המודעת מתמקדת במה שעליו הדגש (התחדשות). במלים שלנו, כל הדברים שהיו פעם בעבודה קשה צריכים היום להיות במודעות טבעית[כ].

הדוגמה לכך מימות עולם היא היהודי הפשוט של הבעל שם טוב, שיש לו 'פרומקייט טבעית'[כא]: הוא לא מדבר על 'אתכפיא' או על 'קבלת עול', אבל בטבעו הוא 'פרום', הוא יהודי ישר (א ערליכער איד), ירא־שמים, שקם מוקדם בבקר ומתפלל במנין שלו, נושא ונותן באמונה, לא מבזבז את זמנו (כמו התם של רבי נחמן[כב]), וכמובן שומר על כשרות, טהרת־המשפחה ושמירת שבת באופן טבעי (לאו דווקא בהידור הכי גדול, אלא כמו שיהודי פשוט מקפיד בטבעו). ברור שהיהודי הזה לא 'עושה מה שבא לו' בהפקרות שלילית, אלא נוהג בטבעיות לפי טבעו הטוב.

החידוש של מודעות טבעית הוא שלא רק היהדות הפשוטה נעשית באופן הזה, אלא גם השקידה בתורה ועוד יותר ממנה ההתמסרות לאורח חיים של שליחות כדי להביא את הגאולה לעם ישראל (דברים שאינם בראש מעייניו של היהודי הפשוט והכשר של הבעל שם טוב).

באותיות של קבלה, גם הפרומקייט הטבעית וגם המודעות הטבעית שייכות למוטבע שבנפש, הספירות נצח־הוד־יסוד, אבל דווקא ביחס לנה"י (בניגוד לחב"ד ולחג"ת) יש את המושג נה"י החדשים[כג] — 'שדרוג' של תחום המוטבע בנפש. נה"י חדשים הם טבע שני, שבו גם מה שמעבר לבסיס של האידישקייט נעשה בטבעיות גמורה, אך ודאי ללא ויתור על הבסיס. אדם מופקר, שעושה 'מה שבא לו', הוא אפילו לא היהודי הפשוט של הבעל שם טוב.

שאלה: אבל המושג מודעות טבעית משמע שאני עושה 'מה שבא לי', אז מתי זהו דבר טוב ומתי לא?

תשובה: יש 'הפקרות דקדושה' (בה האדם מניח את עצמו בצד לטובת מה שצריך להעשות) ואפילו 'בא לי' חיובי, דוגמת העבד־הנרצע בקדושה, "בן שנעשה עבד"[כד], שאומר "אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי!"[כה], 'בא לי' לעשות נחת רוח לה' ביגיעה והתמדה, ואיני שואף לחופש אלקי של התכללות באלקות (כמבואר בחסידות).

לעומת זאת, הליכה אחרי ה'בא לי' הסתמי היא הפקרות של קליפה — היא מקור כל הרע, עד שאפשר לומר שעצם עצת הנחש הקדמוני לחוה היא 'תעשי מה שבא לך', וממילא תאכלי מהעץ הנחמד למראה וטוב למאכל — עצה

יז כלשון הרבי הריי"צ במאמר 'באתי לגני'.

יח שיעור 'אמונה אהבה אחריות' (פרק ב) בגליון תרומה תשפ"ה.

יט שיעור אור לד' שבט תשפ"ה, נדפס בגליון משפטים תשפ"ה, עמ' 20.

כ מבואר באריכות בספרים מודעות טבעית והטבע היהודי.

כא התרגום המדוייק של פרומקייט הוא דתיות־אדיקות, אבל מוטב לומר 'יראת שמים'. לשון זו נזכרה בכ"ד, וראה לדוגמה בתחלת מאמר "רב שמואל בר רב יצחק" עם ביאורי ר"ה מפאריטש זצ"ל (נדפס בספר חתן עם הכלה).

כב סיפורי מעשיות, מעשה מחכם ותם.

כג ראה שעה"כ דרושי העמידה ג; שער היחוד פכ"ו; קומי אורי מאמר "הזמן לחילופי הכחות המבצעים". ובכ"מ.

כד המשך תרס"ו מאמר מו. ובכ"מ.

כה שמות כא, ה.

שהיא מקור החטא הקדמון וכל הרע שהשתלשל ממנו!

שאלה: הרב הסביר[כו] שהיום במקום היצר הרע או הנפש הבהמית יותר מתאים המושגים "הצד המואר והצד האפל". מה זה אומר לגבי העבודה של מלחמת היצר?

תשובה: מבואר בחסידות[כז] שהיצר הרע נוהג להחליף את שמו — ואת דרך פעולתו — בכל זמן, כדי שלא יתרגלו אליו וידעו להלחם בו. הצד־האפל איננו פחות מסוכן מהיצר־הרע, ובמובן מסוים הוא גרוע ממנו — יצר הרע הוא בדרך כלל במודע (מחשבה זרה רעה, תאוה מודעות), ומקורו בנפש הוא 'העלם הרע שישנו במציאות', ואילו הצד האפל הוא 'העלם הרע שאינו במציאות', המקיף של הסט"א שהרבה יותר מונע את הגאולה מהיצר הרע הגלוי. נכון שמכיון שמדובר בהעלם שאינו במציאות הרבה יותר קל להאיר ולהפוך אותו, סגנון המלחמה הוא אחר, אבל אין כאן השלמה עם קיומו של הצד האפל או ויתור על עבודה ביחס אליו.

[ועוד בהעמקה בהתייחסות ל'צד האפל': הכלל הגדול בחסידות "מעט אור דוחה הרבה מן החשך"[כח] מתייחס בעיקר לחשך שאין בו ממש מצד עצמו, אלא הוא העדר האור בלבד, ועל כן מעט אור דוחה אותו ואף הופך אותו לאור. אמנם יש "יתרון האור מן החשך"[כט] והוא דווקא כשמתייחסים לחשך ממשי, שה' ברא כבריאה בפני עצמה בתחילת מעשה בראשית (כידוע שתי השיטות בזה[ל]), ולכן יש צד של מעלה ויתרון בהתמודדות עם היצר הרע הממשי.]

כו החל משיעור ר"ח שבט ע"ח.
כז לקומ"א תורה כה.
כח תניא פי"ב.
כט קהלת ב, יג.
ל ראה מפענח צפונות פ"ו סי' ב.

חינוך חסידי

שאלה: בחזרה לנושא של חינוך בישיבה וחינוך בכלל, תמיד מדברים על 'חינוך חסידי' בדרך החסידות וכו', מה בעצם זה אומר?

תשובה: האב־טיפוס של משפיע חסידי בישיבה הוא ר' שלמה־חיים קסלמן ע"ה[לא] (שזכיתי גם ללמוד אצלו ולשמש אותו בימיו האחרונים, ולשמוע ממנו הדרכות פנימיות חשובות).

בהתוועדויות הארוכות שלו עם בחורי הישיבה (שהיה להן סגנון מיוחד, בשונה מההתוועדויות לציבור הרחב), התוועדויות עד אור הבקר, הוא התמקד בארבעה דברים (התלויים זה בזה וקשורים זה בזה) שהם עיקר החינוך החסידי: **א.** רבי (התקשרות וכו'). **ב.** תורת החסידות (תוך הדגשה שאין חסידות בלי רבי, ושחשוב ביותר ללמוד את החסידות של הרבי). **ג.** תפלה בעבודה — תפלה במתינות, מתוך ניגון חסידי, תוך התקדמות איטית ויסודית לכך שהתפלה תהיה יותר אמתית (והיכולת 'לחשוב חסידות' לאורך זמן ובצורה טובה תבנה בסדר והדרגה). **ד.** אתכפיא, מתוך הדגשה שאתכפיא בצרכי הגוף היא קלה וטפלה יחסית, לכן העיקר הוא אתכפיא ב**מ**חשבה־**ד**בור־**ר**איה־**ש**מיעה, ר"ת **מדרש** (כפי הסימן שהוא נתן בהם).

> לכן הדרכת החסידות היא "קדש עצמך ב[תוך ה]מותר לך"

האתכפיא בגוף, בצרכי הגוף, יכולה גם להיות בעייתית, משום שהיא מחלישה את הגוף — והרי מורנו הבעל שם טוב הדריך "עזב תעזב עמו"[לב] — והיא מכניסה לנפש גאוה, ר"ל. לכן

לא משפיע ראשי בישיבות תומכי תמימים למעלה מיובל שנים. מונה למשפיע עוד בידי הרבי הרש"ב ולאחר מכן בידי הריי"ץ והרבי. נפטר בי"ט אייר תשל"א. על תולדות חייו ודרכיו ראה בספר 'המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן' מאת הרב ישראל אלפנביין.

לב שמות כג, ה. 'לוח היום יום' כ"ח שבט "אחת מתורות הבעש"ט: כי תראה חמור - כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלו שהוא הגוף, תראה - שונאך - שהוא שונא

הדרכת החסידות היא "קדש עצמך ב[תוך ה] מותר לך"[לג], קדושת המחשבה בתוך האכילה הרגילה ("בכל דרכיך דעהו"[לד]), וממילא גם מתוך "הצנע לכת עם ה' אלהיך"[לה].

המבנה הפנימי בארבעת הדברים שמנה ר' שלמה חיים (מבנה שהוא לא פירש): רבי וחסידות היינו כתר וחכמה, קוצו של **י** ו־**י** (לכן אי אפשר להפריד ביניהם כלל, כאשר עצם ההתקשרות לרבי שייכת לדעת). 'עבודה' היא בבינה (**ה** עילאה), בסוד "ועבד הלוי הוא"[לו], "עבודה שבלב" מתוך התבוננות ("בינה לבא"[לז]). אתכפיא שייכת בכלל לגבורה, אך האתכפיא במדר"ש היא לכל לראש מודעות (שלא להיות מופקר במחשבה־דבור־ראיה־שמיעה), ואם כן היינו עטרא דגבורות שבדעת (לעומת אתכפיא 'קשוחה' בפועל, לרדות את עצמו במקל, השייכת לגבורה עצמה). כלומר, ארבעת היסודות הללו מכוונים כנגד כתר־חכמה־בינה־דעת.

> רק מי שעובד בעצמו כדבעי יוכל להיות שליח טוב ולהשפיע על הרבה אנשים

אופי החינוך של ר' שלמה חיים לכל הנ"ל היה מתוך דוגמה אישית ובעקבותיה דרישה שינהגו כהוראותיו — "הוכח [את עצמך, ואחר כך] תוכיח את עמיתך"[לח], מתוך רצינות פנימית (והתנגדות הכי גדולה ל'חיצוניות'). זו היתה השליחות שהרבי נתן לו, והרבי אף התבטא שהלואי שכל הבחורים היו מתחנכים אצלו. הוא הדגיש שרק מי שעובד בעצמו כדבעי יוכל להיות שליח טוב ולהשפיע על הרבה אנשים, ותבע שההתקשרות לרבי תבוא רק מתוך העבודה וההכנה (כפי שהיה בחב"ד בכל השנים, וכפי שהרבי הנחה אותו — גם בניגוד לדעת אלו שטענו נגדו שהיום העיקר לנסוע לרבי בלי לדרוש שום הכנות — אך מכל מקום הכל בהתאמה ל'מהירות' שמאפיינת את הדור שלנו).

כדאי שהרוח של ר' שלמה חיים תשרה בישיבות שלנו, ושנושאי השיחה שלו יהיו הנושאים בהם יעסקו התלמידים (כבסיס עיקרי לדגשים המיוחדים שלנו בעבודת השליחות ובהנהגה הציבורית).

כיף בבית המדרש

שאלה: לסיום, נשמח להדרכה למעשה, עד כמה התלמיד צריך להרגיש מחויב לסדרי הישיבה.

תשובה: אלו דברים פשוטים שיש להתחזק בהם ("צריכין חיזוק"[לט]):

בלימוד תורה — כפי שהוקדם, הציפיה היא שכל תלמיד יעסוק בלימוד בשקידה והתמדה, בנגלה ובחסידות.

בעבודת התפלה — חלק מהמודעות הטבעית בדרך ארץ, משמעת וסדר, היא שכל תלמיד בישיבה צריך להתפלל שלש תפלות במנין של הישיבה. צריך שיישמע קול תפלה וקול תורה, ואז יהיה כיף בבית המדרש.

לצד זה, כפי האפשרות מצד סדרי הישיבה, בחור טוב ישקיע זמן גם בשליחות של הדרכה והפצה (כמו שהוסבר).

את הנשמה המתגעגעת לאלקות ורוחניות, ועוד תראה שהוא – רובץ תחת משאו – שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ע"י תומ"צ והגוף מתעצל בקיומם. ואולי יעלה בלבבך – וחדלת מעזוב לו – שיוכל לקיים שליחותו, כי אם תתחיל בסיגופים לשבור את החומריות, הנה לא בזו הדרך ישכון אור התורה, כי אם – עזוב תעזוב עמו – לברר את הגוף ולזככו ולא לשברו בסיגופים".

לג יבמות כ, א. אוה"ת במדבר עמ' מד (ראה אריכות גדולה בסוגיה גם במעין גנים ח"ג לפרשת קדשים – שם בהערה יא צוטט המקור הנ"ל ומקורות נוספים – ובלחיות עם הזמן ח"ג בביאור השיחה לתזריע־אחו"ק).

לד משלי ג, ו.

לה מיכה ו, ח.

לו במדבר יח, כג. זהר ח"א קנד, ב; לקו"ת קרח נה, ב.

לז הקדמת תקו"ד יז, א ("פתח אליהו").

לח ויקרא יט, יז. בעש"ט עה"ת פרשת קדשים אות טו.

לט ברכות לב, ב.

כדאי שהרוח של ר' שלמה חיים קסלמן תשרה בישיבות שלנו

שאלה: האם לעודד את התלמידים לעשות סמיכה לרבנות?

תשובה: כן, המגמה היא שבחורים ילמדו סמיכה לרבנות (וייבחנו על כך כמקובל), בשלב המתאים, כדי שיוכלו לשמש כרבנים מורי־הוראה ויהיו מוכנים היטב לשליחותם, ללמוד על מנת ללמד ועל מנת לעשות.

שאלה: מה צריך להיות הלימוד ב'סדר חסידות' בישיבה, בנוסף לספרי הרב שאנחנו לומדים ומלמדים?

תשובה: קודם צריך להבין שסדר הלימוד בחסידות בישיבה כולל את שתי הנקודות הראשונות של החינוך החסידי כהגדרת ר' שלמה חיים (בדבריו שהובא לעיל), גם לימוד וגם 'התקשרות' (חסידות ורבי).

למעשה, צריך להיות סדר חסידות בבקר וסדר חסידות בערב. ההצעה היא שלפחות סדר הלימוד בבקר יהיה מוקדש ללימוד בספרי חב"ד (מהדברים הבסיסיים, כמו שהמלצתי לאחרונה[מ] ללמוד לפחות דבר אחד מכל אחד מהרביים, כך שלפחות בשלש־ארבע שנים של הישיבה הגדולה ילמדו את הדבר העיקרי בעיון מכל אחד מהרביים שהיו ברשימה שם, כך תהיה התקשרות פנימית לכל רבותינו נשיאינו). כמובן, בכל סדר של חסידות, צריך להיות גם שיעור וגם זמן ללמוד בחברותא.

וחותמים בברכה: יהי רצון שכל אחד ואחד מהתלמידים שי' יזכה לאור התורה, "ומתוק האור וטוב לעינים לראות את השמש"[מא] (שמש הוי', לימוד תורה בתחושת נוכחות של נותן התורה, ו'דערהער' איך שאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ממש[מב]).

מ 'מענות' בנפלאות גליון בשלח תשפ"ה.
מא קהלת יא, ז.
מב לפי זהר ח"ג עג, א.

שיעור

התוועדות ליל פורים (ח"א)

"נעוץ סופן בתחלתן"

קיצור מהלך השיעור

זכינו להתוועדות פורים ארוכה ומיוחדת, שנגעה במגוון נושאים. החלק שלפנינו עוסק ב**סוד החיבור של פורים ופסח** – נעיצת סוף השנה בתחלתה. **פרק א** עוסק בסוד של **"נעוץ סופן בתחלתן"** ו**במעלת ה"תדיר"** של פורים, **השגחה פרטית** תמידית, **על ה"מקודש"** של פסח, **נסי ניסן** שמעל הטבע. **פרק ב** מתבונן ב**מעגל השנה**, לפי ארבע התקופות ולפי מעגל החגים, מרחיב ומעמיק את סוד החיבור בין פורים לפסח. זהו חלק מתוך שיעור רחב יותר, בכתיבה 'פורימית' ומדלגת מעט, ונקווה שהוא יאפשר לקוראים להמשיך את אוירת פורים הלאה והלאה.

א. "נעוץ סופן בתחלתן"

פסח ופורים – נסים גלויים ונסים תדירים

פורים שמח לכולם!

מובא בחסידות[א] שהענין של פורים הוא "נעוץ סופן בתחלתן"[ב]. אנחנו עכשיו שלשים ימים לפני "זמן חרותנו", וכתוב בחז"ל שיש מצוה "למסמך גאולה לגאולה"[ג] – צריך להסמיך את גאולת פורים לגאולת פסח. הסמיכות הזו מתחילה מעכשיו, מהיום הזה. כבר בפורים – גם כשמגיעים ל"עד דלא ידע"[ד], ואולי דווקא כי מגיעים ל"עד דלא ידע" – אפשר להסמיך גאולה לגאולה.

גאולת פורים היא השגחה פרטית שמתלבשת בדרך הטבע, וגאולת מצרים – ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[ה] – שייכת לחדש ניסן, חדש הנסים[ו], נסים גלויים למעלה מדרך

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה. ליל פורים תשפ"ה – כפ"ח.

א לכמה מעניני השיעור ראה שמן למאור לפורים.

ב ספר יצירה פ"א מ"ז. ורמז: **פורים** ועוד "**נעוץ סופן בתחלתן**" עולה 1638, **הוי**' פעמים **סג** (**יוד הי ואו הי**) – "אורות מרובים דתהו בכלים רחבים דתיקון" – בחלוקה לר"ת העולים **יבק** (**הוי**'-**אלהים** וכו') ואוס"ת העולים 1190, "**הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד**" (ישעיה נב, יג) האמור במשיח.

ג מגילה ו, ב.

ד שם ז, ב.

ה מיכה ז, טו.

ו ראה רש"י על ברכות נו, א ד"ה "ניסי"; פע"ח שער השופר פ"ה.

הטבע. יש מעלה בנסים הגלוים, אבל יש גם מעלה גדולה בנסים המתלבשים בדרך הטבע, בהם יש גילוי של השגחה פרטית, והשגחה פרטית היא נצח. לא כל יום יש נסים גלויים. אפילו כשיבוא מלך המשיח בנסים גלויים, יותר מיציאת מצרים, נראה שנחזור אחר כך לסוג של שגרה שתהפוך לטבעית (מעין "עולם כמנהגו נוהג"[ז]). אבל מי שמכיר את ההשגחה הפרטית של ה' ומודע אליה חש שכל יום וכל רגע הכל נסים — נסים עצמיים, יותר מהנסים הגלויים, ודווקא הם מתחברים עם הטבע.

> מי שמכיר את ההשגחה הפרטית של ה' ומודע אליה חש שכל יום וכל רגע הכל נסים – נסים עצמיים, יותר מהנסים הגלויים, ודווקא הם מתחברים עם הטבע

שמחה – חיבור אין־סוף וסוף

נאמר את אחד הפירושים היפים, לפי אחת הגימטריאות היפות, של שמחה: השמחה של פורים היא השמחה הכי גדולה בכל השנה, השמחה שבבחינת היחידה שבנפש[ח], לכן "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", למעלה־מעלה מטעם ודעת. יש כמה וכמה רמזים מהי שמחה[ט], כמו ש"**סוד הוי' ליראיו**"[י] שוה **שמחה** ו"**אור עולם**"[יא] שוה **שמחה**.

אור שוה **אין סוף** ו־**עולם** שוה **סוף**, אם כן **שמחה** בגימטריא "**אור עולם**" היא בעצם חיבור ויחוד בין ה**אין־סוף** ו**סוף**. אין שמחה כמו שמחת הראיה של נשיאת ההפכים של הקב"ה, איך הבלי־גבול, האין סוף האמתי, מתלבש בתוך הגבול, בתוך הסוף. **אין־סוף** שוה גם "**אדון עולם**"[יב] וממילא **סוף** שוה **עולם**. ה**שמחה** היא ש**אדון עולם** ו**עולם** מתחברים יחד לגמרי, שה**אין־סוף** ו**סוף** מתחברים יחד לגמרי, ומזה נעשה "**אור עולם**" בגימטריא **שמחה** — שמחה פורצת את כל הגדרים[יג]. מה עיקר הגדר שהשמחה פורצת? הגדר של בינאריות, השלישי־הנמנע[יד], לפיו אי אפשר לחבר את האין־סוף והסוף, את הבלי־גבול והגבול. כשרואים שאפשר ואפשר, שהאין־סוף והסוף הכל אחד, אדון־עולם והעולם הכל אחד — אין לך שמחה גדולה מזו!

כתוב ש"אין שמחה כהתרת הספקות"[טו]. **ספק** הוא **עמלק**[טז]. איך נולד לאדם ספק? כי הוא רואה סתירות במציאות. מתוך הסתירות הוא לא מבין מה קורה כאן, מה הולך כאן, וממילא הוא מבולבל. אבל מהו יהודי? יהודי הוא "חלק אלוה ממעל ממש"[יז], שהוא נושא הפכים[יח], ואדרבא — הכי כיף לו כשיש אצלו שני הפכים, כאילו סתירה, שאחד סותר את השני, ובכל זאת "אלו ואלו דברי אלהים חיים"[יט]. הכי כיף ליהודי לעשות אתכפיא לשכל האנושי־הבינארי שלו ולזכות להארת אור הגנוז, סוד נשיאת ההפכים של השי"ת. זו השמחה של פורים, ש"עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כמו שעוד נסביה.

לכך קוראים גם תוקף הנס של פורים: עכשיו שמענו את המגלה. כשהבעל־קורא מגיע

ז הלכות מלכים פי"ב ה"א.
ח ראה סוד ה' ליראיו שי"ג פ"א.
ט ראה שם פ"ו. ובכ"מ.
י תהלים כה, יד.
יא ישעיה ס, יט.
יב סידור "שער השמים" בפירוש הפיוט "אדון עולם"; של"ה מסכת יומא נר מצוה בהגהה.
יג ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך, ובשיחות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש לרוב.
יד ראה סדרת שיעורי 'הגיון לבי', חשון־כסלו תשע"ח.
טו ראה שו"ת הרמ"א סימן ה בשם "מאמר החכם"; מצו"ד למשלי טו, ל.
טז הוספות לכש"ט (קה"ת) אות קיח.
יז תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.
יח לוח "היום יום" כ"ג מנחם־אב.
יט עירובין יג, ב.

ל"בלילה ההוא נדדה שנת המלך"[כ] יש מצוה להרים את הקול[כא]. למה? כי זהו עיקר תוקפו של נס[כב] — עיקר התוקף של הנס הוא "עורה למה תישן א־דני"[כג]. המן אמר "ישנו עם אחד"[כד], "אפילו אלקיהם של אלו ישן"[כה], כביכול. מוסבר בקבלה וחסידות[כו] שהוא דבר על ז"א דאצילות, בו תתכן גם שינה, אבל "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל"[כז] היינו עתיקא (שבו תיקון "עינא פקיחא"[כח] שפקוחה לעולם), וכאשר עתיקא מתגלה בז"א, כי "ז"א בעתיקא אחיד ותליא"[כט] (ועוד יותר, "ז"א ועתיקא כולא חד"[ל]), אזי "עורה", "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", "מלכו של עולם"[לא].

> צריך להיות 'א גאנץ יאר פורים' – שכל השנה יהיה פורים – כי ברגע שזוכרים את הנס הנסתר הזה, שבעצם הוא ההשגחה הפרטית, הוא נעשה מחדש ממש

פורים ופסח – תדיר ומקודש

באיזה לילה "נדדה שנת המלך"? על פי פשט, הלילה היה ליל הסדר[לב]. כלומר, "תוקפו של נס" פורים קרה בליל הסדר — אין לך "למסמך גאולה לגאולה" יותר מזה. לכן מסבירים[לג] שתוקף הנס של פורים הוא גופא היכולת לשאת את ההפכים — יש פה הפכים בין הנס של פורים לנס של פסח, אבל אפשר לשאת אותם יחד, לראות את המעלה שיש בכל אחד ואחד מהם (עד שרואים בסוף ש"כולא חד").

יש תדיר ומקודש[לד] — התדיר הוא נס פורים והמקודש הוא נס פסח. "תדיר ומקודש תדיר קודם" כי הוא נצח, "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"[לה]. זו דוגמה של "נעוץ סופן בתחלתן", שהסוף של השנה — הנס של חדש אדר, הנס של אסתר, "אנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"[לו], הנס של "אכן אתה אל מסתתר"[לז] — מתחבר עם הנס של תחלת השנה, הנס של ניסן, הנס הגלוי.

שוב, המקור, השרש, של הנס הנסתר יותר גבוה מהנס הגלוי[לח]. בכל אופן, אנחנו זקוקים גם לראות נסים גלויים כדי להתעודד, אבל צריך לדעת שהתדיר הוא פורים, לכן כתוב "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור"[לט]. ידוע מה שכתוב בקבלה[מ] ובחסידות[מא] על "נזכרים ונעשים", שאם זוכרים את היום הזה כדבעי הוא נעשה מחדש. צריך להיות 'א גאנץ יאר פורים' — שכל השנה יהיה פורים — כי ברגע שזוכרים את הנס הנסתר הזה, שבעצם הוא ההשגחה הפרטית, הוא נעשה מחדש ממש, ברגע ההוה, שבעצם הוא מעל הזמן, שהוא "היה, הוה ויהיה כאחד", כמו שנסביר עוד בע"ה בהמשך[מב].

כ אסתר ו, א.
כא נוהג כצאן יוסף נב, ג; מועד לכל חי סימן לא סעיף סט.
כב מגילה יט, א.
כג תהלים מד, כד.
כד אסתר ג, ח.
כה ע"פ אסתר רבה ז, יב.
כו שעה"כ דרוש פורים פ"א. וראה שמן למאור הנ"ל הערה ב.
כז תהלים קכא, ד.
כח זהר ח"ג קכט, ב.
כט זהר ח"ג רצב, א; ע"ח שי"ג פ"ב.
ל ע"פ זהר ח"ג קמא, א. וראה לשמע אזן מערכת אדה"ז אות א. התוועדות י"ט כסלו ו'ו שבט ע"ז.
לא מגילה טו, ב.
לב אסתר רבה ט, ב. וראה סוד ישרים למוהרי"ח ח"א שאלה ח.
לג שמן למאור הנ"ל הערה ב.
לד זבחים צ, ב (ובכ"מ). וראה מי השילוח משפטים ד"ה "ראשית בכורי אדמתך".
לה שמואל־א טו, כט.
לו דברים לא, יח.
לז ישעיה מה, טו.
לח שמן למאור הנ"ל הערה ב. וראה תניא פכ"ו.
לט אסתר ט, כח.
מ תקון שובבי"ם לרמ"ז. מובא בלב דוד (לחיד"א) פכ"ט.
מא שפת אמת לפורים תרנ"ב; תפארת שמואל תצוה ס"ד.
מב נתבאר באריכות בחלק נוסף של ההתוועדות שטרם נדפס.

"תחלתן בסופן" ו"סופן בתחלתן"

שוב, מבואר בחסידות שהמעלה של "נעוץ סופן בתחלתן" — "מסמך גאולה לגאולה", "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" — היא הרבה יותר מ"נעוץ תחלתן בסופן". לפעמים כתוב בחסידות נתב"ס ("נעוץ תחלתן בסופן") ולפעמים נסב"ת ("נעוץ סופן בתחלתן"). על פניו לא מבחינים ביניהם, נראים אותו דבר, אבל כתוב בפירוש שלא אותו דבר. "נעוץ תחלתן בסופן" הוא כמו לומר שמפסח מגיעים לפורים, אבל "נעוץ סופן בתחלתן" אומר שפורים מתחבר לפסח. מה יותר?

אם פסח, שהוא "ראש השנה לרגלים"[מג], ובכלל "ראש חדשים"[מד], מגיע עד הסוף — מה טוב, אבל זה לא התכל'ס. כמו שחז"ל אומרים[מה] על ההבדל בין המברך לעונה אמן — עיקר התוקף הוא בענית אמן (לשון תוקף, כמו "אמונה אֹמן"[מו]), זה ה"נעוץ סופן בתחלתן". "נעוץ תחלתן בסופן" היינו אור ישר, והוא נקרא תוקף של המשכה מהרצון — שהוא עיקר התוקף — עד למלכות. זהו סתם תוקף, שהרצון בתוקף האדיר שלו יורד, וחודר ומחדיר ברצון שלו את כל הספירות, עד שהוא מגיע לתכל'ס, המלכות. לכך קוראים "נעוץ תחלתן בסופן".

המשל הוא מישהו שזורק כדור, וכמה שהוא יזרוק את הכדור בתוקף גדול, בכח גדול, ויפגע באיזה קיר — הוא יקפוץ בחזרה. אם אתה זורק אותו ממש בתוקף אדיר, החזור שלו עוד יותר חזק אפילו מה"רצוא" שלו, והחזור של הכדור יגיע מאחוריך — לא יגיע אליך. על התופעה הזו כתוב "כל אור חוזר לקדמותו ממש"[מז], וככה מוסבר לגבי התוקף ולגבי ההבדל בין "נעוץ תחלתן בסופן" ל"נעוץ סופן בתחלתן". "נעוץ תחלתן בסופן" הוא כאשר אתה זורק את האבן מלמעלה למטה, אבל אם שם היא פוגעת באיזה קיר קשה ביותר וקופצת בחזרה זו כבר תופעה של "נעוץ סופן בתחלתן", והכח של האור החוזר הרבה יותר אדיר מהאור הישר — הוא לא מגיע רק ל"רישא דאריך", המקור של האור הישר, תוקף של "אין תקיף כרצון"[מח], אלא עובר אותו ומגיע גם ל"רישא דאין" ועד שהוא מגיע ל"עד דלא ידע", "רישא דלא אתידע", הראש העליון ביותר, האמונה הפשוטה. בחסידות, במיוחד אצל רבי הלל[מט], מבואר שהשרש האמתי של הרצון הוא באמונה פשוטה, שממנה מסירות הנפש של היהודי (לכן הרצון יכול להכריע את התענוג, ועד למסירות־נפש ש'כופה' את תענוג עצם החיים), כמו שאנחנו, עם ישראל, בשנה של גזרת פורים עמדנו בתשובה ומסירות נפש ובזכותן זכינו לנס פורים[נ]. שוב, זו התופעה של אור חוזר שחוזר לקדמותו ממש.

> האור הישר בא ממרדכי היהודי אבל האור החוזר בא מאסתר. לכן המגלה נקראת דווקא מגלת אסתר

האור הישר בא ממרדכי היהודי אבל האור החוזר בא מאסתר. לכן המגלה נקראת דווקא מגלת אסתר ולכן הפסוק אומר "ותכתֹב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תֹקף"[נא], כמו "ותדבר מרים ואהרן"[נב]. יש פעולה שנעשית על ידי שנים, והייתי חושב שהזכר הוא העיקר[נג], אבל יש כאן שני מקרים שבה במפורש האשה היא העיקר. אסתר היא שדורשת "כתבוני

מג ראש השנה ד, א.
מד שמות יב, ב.
מה ברכות נג, ב.
מו ישעיה כה, א.
מז שער האמונה (אדה"א) פט"ו (ובהמשך שם). ובכ"מ.
מח ראה קונטרס "כללי החינוך וההדרכה" פט"ז. זהר ח"ב קסב, ב.
מט ראה לקו"ב לשער היחוד פכ"ג.
נ תו"א מגילת אסתר צט, ב.
נא אסתר ט, כט.
נב במדבר יב, א. וראה רש"י שם (מספרי): "היא פתחה בדבור תחילה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה".
נג ראה זהר ח"ב לח, ב.

האור החוזר מעורר אצלנו את התשובה, ואת הרצון העז לא להכנע לקליפה ולסט"א אלא לחזור בכל מאודנו לאבינו שבשמים, עד כדי מסירות נפש בפועל ממש

לדורות"[נד] ומצליחה לפעול זאת. ממילא, יש כאן קשר בין מרים הנביאה ואסתר המלכה, ששתיהן משבע הנביאות[נה] שעמדו לנו, עם ישראל.

בתורה ה"ותדבר מרים ואהרן" הוא לא כל כך למעליותא. בכל אופן, מודגש "ותדבר" לשון נקבה, אף שיש כאן "מרים ואהרן". אותו דבר לקראת סוף המגלה ב"ותכתב [לשון נקבה] אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי". למי מתייחס "ותכתב"? לאסתר. יש שם **ת** רבתי. במגלת אסתר יש **ח** רבתי ב"**ח**ור כרפס ותכלת"[נו], **ו** רבתי ב"**ו**יזתא"[נז] ו־**ת** רבתי ב"**ות**כתב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תקף".

אסתר היא "אכן אתה אל מסתתר". בחת"ת של היום קראנו את **יג** מדות הרחמים, שנמצאות גם בקריאת התורה של תענית אסתר, בהשגחה פרטית. המדה הראשונה לפי הזהר[נח] והאריז"ל[נט] היא "אל". רש"י כותב ש"אל" היינו מדת הרחמים, ומביא זאת מהפסוק "אלי אלי למה עזבתני"[ס], פסוק שלפי חז"ל[סא] אמרה אסתר כאשר נכנסה לאחשורוש לבקש רחמים על עמה וליזום את היזמה הברוכה שלה. אם כן, **יג** מדות הרחמים מתחילות משם א־ל, השם של אסתר, שדווקא ממנה לומדים שהוא שם של מדת הרחמים, וממילא הוא גם רומז לפסוק של אסתר, פסוק עיקרי ששרים כל שנה ושנה, "אכן אתה אל מסתתר". מה פירוש "אל מסתתר"? "אלי אלי למה עזבתני", למה אתה מסתתר ממני?!

בכל אופן, כשהכדור מגיע ממרדכי עד אסתר הוא חוזר ביתר תוקף, לא בבחינת "נעוץ תחלתן בסופן" אלא "נעוץ סופן בתחלתן" וכך עולה עד רדל"א, "עד דלא ידע". האור החוזר הזה מעורר אצלנו — אנחנו גם "עם מרדכי"[סב] וגם 'עם אסתר' — את התשובה, שהיא אור חוזר, ואת הרצון העז לא להכנע לקליפה ולסט"א אלא לחזור בכל מאודנו לאבינו שבשמים, עד כדי מסירות נפש בפועל ממש. גם תנועה זו היא אור חוזר, והכל בזכות אסתר.

ב. ארבע תקופות וארבעה עולמות

חיבור חגי התורה והחגים דרבנן

כתוב בחסידות[סג] משהו מעניין על הביטוי "נזכרים ונעשים בכל דור ודור": כתוב ש"נזכרים" הולך על "זכר ליציאת מצרים". לכאורה, כל החגים מדאורייתא — שלשת הרגלים — הם "זכר ליציאת מצרים". גם שבת קדש היא "זכר ליציאת מצרים". כל הימים המקודשים של התורה שבכתב הם "זכר ליציאת מצרים".

אבל בחנוכה וגם בפורים, שהם מדרבנן, לא אומרים "זכר ליציאת מצרים". היות שהם נצח והוד הם "לבר מגופא"[סד]. מה שבתוך הגופא, שלשת הרגלים כנגד חסד־גבורה־תפארת[סה], הם "זכר ליציאת מצרים". אבל נצח והוד, שהם "לבר מגופא", הם כבר לא "זכר ליציאת מצרים" — הם "נעשים", אבל לא "נזכרים". ובכל זאת,

נד מגילה ז, א.
נה מגילה יד, א.
נו אסתר א, ו.
נז שם ט, ט.
נח זהר ח"ג קלא, ב.
נט ע"ח שי"ג (א"א) פי"א; פע"ח שער הסליחות פ"ד; שעה"כ דרושי ויעבור דרוש ג ואילך; משנת חסידים מסכת שארית האצילות פ"י ואילך.
ס תהלים כב, ב.
סא מגילה טו, ב.
סב אסתר ג, ו.
סג ראה גם שמן למאור הנ"ל הערה ב.
סד זהר ח"ב קי, ב; רכז, א; ע"ח שט"ז פ"ד; שעה"כ דרושי סדר שבת דרוש א. ובכ"מ.
סה זהר ח"ג רנז, ב. מגלה עמוקות פרשת בא וברנ"ב אופנים אופן נט; של"ה מסכת פסחים נר מצוה ג.

כאן כתוב שהימים האלה כן "נזכרים ונעשים" — צריך לחבר אותם.

לשם כך צריך להעמיק יותר במה שאמרנו בהתחלה, שיש אור ישר מפסח לפורים ואור חוזר מפורים לפסח. איך זה הולך?

תקופת השנה

לפני כן נאמר עוד משהו, לגבי המלה שלנו[סו] — "תֹּקֶף": בלשון הקדש **תקף** הוא שרש בפני עצמו, אבל בחסידות[סז] מובא שתוקף הוא כמו תקופה, מלשון מקיף. באמת, על פי דקדוק, אלה שני שרשים שונים — תקופה היא משרש **קוף**[סח], ה־**ת** של תקופה היא אות שימושית. בכל אופן, אומרים שתוקף — אצלנו במגלה, "ותכתב אסתר... את כל תקף" — הוא גם במשמעות של "ותקופתו על קצותם"[סט], שהתוקף שלו מגיע עד הסוף, וכאשר הוא מגיע עד הסוף, עד הקצה התחתון (כאן זה "למטה עד אין קץ", לא "למעלה עד אין קץ"[ע]), הוא מכה בקצה התחתון וקופץ בחזרה, כמו שהסברנו קודם.

אם כן, זהו גם ווארט מאד חשוב, שתוקף ותקופה, כמו "תקופת השנה"[עא] — יכול להיות לפני ראש השנה ויכול להיות עכשיו, סוף השנה מניסן — קשורים, בסוף השנה יש תוקף. כתוב ברא"ש שחדש אדר "מזלו תקיף"[עב]. בגמרא כתוב "מזלו בריא"[עג] והרא"ש מביא "מזלו תקיף".

ארבע תקופות

בכל אופן, החידוש שבחסידות לומדים תוקף גם מלשון תקופה, לשון מקיף. אנחנו יודעים שיש ארבע תקופות בשנה, כנגד ארבעת דגלי עם ישראל במדבר[עד] — תקופת ניסן, תקופת תמוז, תקופת תשרי ותקופת טבת. אם כן, מתבקש לומר שכל תקופה היא תוקף מיוחד — לא אותו תוקף. יש את התוקף של ניסן, שנמשך עד סיון ועד בכלל. יש את התוקף של תמוז, התוקף של החום על פי פשט. יש את התוקף של האביב, התוקף של הקיץ, התוקף של הסתו והתוקף של החורף — ארבעה "תֹּקֶף". צריך להבין מה הם ארבעת ה"תֹּקֶף", שכל אחד מהם הוא תקופה[עה]. נאמר בקיצור:

התוקף של ניסן הוא תוקף ההנהגה. ניסן הוא "ראש השנה למלכים"[עו] והחוש של ניסן הוא דבור[עז], גם מלשון הנהגה, "באשר דבר מלך שלטון"[עח]. גם הכח הפנימי של ניסן הוא אמונה[עט], הכח של "רעיא מהימנא", הרועה הנאמן שרועה את הצאן, מנהיג את הצאן כדבעי, כמו שצריך, מתוך אהבה ורחמנות. בכל

סו בפרקים נוספים של השיעור, שטרם נדפסו, היתה אריכות בענין "תֹּקֶף".

סז ראה מאור ושמש משפטים ד"ה "בגמרא סנהדרין".

סח הקוף, שהוא ממוצע בין החי למדבר (ע"ח שמ"ב פ"א), יונק את חיותו מהמקיף דווקא, וד"ל. **קוף** עולה **מקום**, היינו מקיף־סוב – זהו עיקר הקשר לתֹּקֶף, שכחו גם הוא מהסובב־המקיף (היינו מהרצון של אריך באור ישר, והוא עולה באור חוזר עד רדל"א, מקיף למקיף).

סט תהלים יט, ז.

ע ע"פ תקו"ד תקון נז (צב, א). הובא והתבאר באריכות בהמשך תרס"ו ד"ה "ויולך הוי". וראה גם המשך "באתי לגני" לכ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע אות יב ואילך.

עא שמות לד, כב.

עב רא"ש על תענית פ"ד סימן לב.

עג ראה תענית כט, ב.

עד ראה קהלת יעקב ערך 'תקופה'. בהלכה מובא שיש סכנה ברגע התקופה (ראה שו"ע יו"ד קטז, ה ברמ"א). רגע התקופה הוא רגע של 'אין' בין 'יש' ל'יש' (מעין קרן זוית או נקודת בין השמשות), וברגע של 'אין' יש סכנה (על דרך "רגע באפו", הרגע בו מכוון בלעם לקלל), אך דווקא זהו מקור התֹּקֶף של עם ישראל ("עם מרדכי" ואסתר), תוקף ה"אַיִן מזל לישראל" (בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א), וד"ל.

עה ד"פ **תקף**, כנגד **ד** תקופות השנה, עולה 2320, י"פ **רלב**, כללות השמות **עב־סג־מה־בן**, שגם הם כנגד ארבע התקופות, וממילא ארבע התקופות הן כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה: תקופת ניסן כנגד שם **עב** (בגימטריא **חסד**), ה־י של שם הוי' (כאשר צירופי שם הוי' של שלשת חדשי תקופת ניסן מתחילים ב־י); תקופת תמוז כנגד שם **סג** (השם בו השבירה, המתבטאת בימי החורבן בתקופה זו), **ה** עילאה (כאשר צירופי שם הוי' של שלשת חדשי תקופת תמוז מתחילים ב־**ה** עילאה), תקופת תשרי כנגד שם מה (כח התיקון), **ו** (בה מתחילים צירופי שלשת חדשי תקופת תשרי), ותקופת טבת כנגד שם **בן**, **ה** תתאה (המתחילה את צירופי שלשת חדשי תקופת טבת), ודוק.

עו ר"ה פ"א מ"א.

עז ספר יצירה פ"ה מ"ז.

עח קהלת ח, ד.

עט מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 11 ואילך.

אופן, התוקף של ניסן הוא התוקף שלנו להנהיג. ככל שבא חג הפסח צריך מאד־מאד לחשוב על הנהגה חדשה, מה שרגילים לומר הנהגה יהודית. זהו התוקף של ניסן.

התוקף של חוש הראיה הוא שגם כאשר ישראל נמצאים בשפל המדרגה מבחינה רוחנית יש להסתכל על כל יהודי ב"טוב עין הוא יבֹרך"

מהו התוקף של תמוז? החוש הפנימי של תמוז הוא חוש הראיה[פ]. תמוז ואב הם החדשים של החורבן — ימים שצריך להפוך "לששון ולשמחה ולמֹעדים טובים"[פא]. בכל אופן, התוקף של חוש הראיה הוא שגם כאשר ישראל נמצאים בשפל המדרגה מבחינה רוחנית — הכח הפנימי של אב הוא שפלות[פב] — יש להסתכל על כל יהודי ב"טוב עין הוא יבֹרך"[פג]. כח הראיה הוא כח תקיף ביותר — "נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות"[פד]. אבל "מרובה מדה טובה ממדת פורענות"[פה], לכן יש תוקף בראיה הטובה. הדוגמה העיקרית היא כמו רבי לוי יצחק מברדיטשוב — להסתכל על כל יהודי, "באשר הוא שם"[פו], גם בשפל המדרגה בתכלית, בעין טובה לגמרי, וכך להעלות אותו. מתשעה באב להעלות אותו לחמשה עשר באב והלאה. נאמר, אם כן, שהתוקף של תקופת תמוז הוא התוקף של "טוב עין".

ההנהגה היא בחינת משה רבינו וה"טוב עין הוא יברך" הוא בחינת אהרן. אם כן, שתי התקופות הראשונות הן 'תוקפו של משה' ו'תוקפו של אהרן'.

מה בא אחר כך? מאד חשוב למה שנסביר בהמשך: אחרי תקופת תמוז בא חדש תשרי, שנה חדשה למנין אנשים (כמו שרש"י כתב לנו בפרשת שקלים[פז]), למנין שנות עולם. חדש תשרי הוא החדש השביעי, שכתוב עליו[פח] שהוא החדש שמושבע במצוות. תשרי הוא החדש העיקרי בשנה שיש בו ריבוי מצוות — מצוות עשה. יש "מצות היום בשופר"[פט] של ראש השנה, מצות הוידוי ביום כיפור[צ] ומצוות הסוכה וארבעת המינים בסוכות. יש ריבוי־ריבוי של מצוות, יש את ההקפות בשמחת תורה — זהו חדש של מצוות, וממילא נותן הסבר שכל תקופת תשרי היא תקופה של מצוות. מצוה היא לשון צוותא, והחוש של תשרי הוא זיווג, צוותא (חוש התשמיש)[צא]. מצוות עשה מתחדשות בתשרי. מתן תורה היה בתקופת ניסן, בסוף האביב, אבל המצוות של התורה הן בעיקר בתחלת תקופת תשרי. תכף נסביר זאת יותר, כשנגיע לתקופת טבת.

החוש של טבת הוא רוגז[צב] — על מי צריך לרגוז? על היצר הרע[צג]. זו תקופה של אתכפיא. אבל כתוב בחסידות שהאתכפיא האמתית, כמו שדורשת החסידות מאתנו, היא דווקא "אתכפיא המביאה לידי אתהפכא"[צד] — לכן התקופה הזו נגמרת בפורים, שהוא כבר אתהפכא, "ונהפוך הוא", "עד דלא ידע". זו תקופה שמתחילה מאתכפיא ומגיעה לאתהפכא. אתכפיא שייכת למצוות לא־תעשה. כלומה, שתי התקופות האחרונות הן מצוות עשה ומצוות לא־תעשה. כנגד מי הן? אברהם ויצחק, חסד של "ימין מקרבת"[צה], "וימינו תחבקני"[צו], וגבורה של

פ ספר יצירה פ"ה מ"ח.
פא זכריה ח, יט.
פב מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 145 ואילך.
פג משלי כב, ט.
פד ראה ברכות נח, א; שבת לד, א. ובכ"מ.
פה יומא עו, א.
פו בראשית כא, יז.
פז ראה רש"י על שמות ל, טז.
פח ראה ויקרא רבה כט, ח.
פט ראש השנה כו, ב. ובכ"מ.
צ ראה רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ז.
צא ספר יצירה פ"ה מ"ט.
צב שם מ"י.
צג ראה ברכות ה, א.
צד ד"ה "באתי לגני" תש"י סופ"ב.
צה סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זהר ח"ג קעז, ב.
צו שה"ש ב, ו.

"שמאל דוחה".

אז אפשר לומר שיש תוקף של משה, תוקף של אהרן, תוקף של אברהם ותוקף של יצחק, ארבע תקופות השנה. ולסיכום:

תקופת ניסן תקף ההנהגה תוקפו של משה
תקופת תמוז תקף הראיה תוקפו של אהרן
תקופת תשרי תקף עשה תוקפו של אברהם
תקופת טבת תקף לא־תעשה תוקפו של יצחק

בשביל מה רצינו לומר את זה? בשביל להסביר את מהלך כל השנה כולה, ומיד גם לראות שיש את כל עולמות אבי"ע בתוך מעגל השנה שלנו:

תורת האצילות ותורת הבריאה

יציאת מצרים ומתן תורה של הלוחות הראשונים — "אנא נפשי כתבית יהבית", בהם גם הלוחות מעשה אלקים, גם הכתב מעשה אלקים וגם "המכתב מכתב אלקים"[צז] (כידוע שיש שתי בחינות, הכתב והמכתב[צח]) — שייכים לשתי התקופות הראשונות, האביב והקיץ, או לפחות עד חטא העגל. בתקופה הזו אנחנו צדיקים. אחרי חטא העגל אנחנו הופכים להיות בעלי תשובה, עד יום כיפור, וגם בסוכות, "זמן שמחתנו", התשובה ממשיכה, תשובה משמחה, שיותר גבוהה. מה ההבדל בין צדיק לבעל תשובה? ההבדל הכללי שצדיק באצילות ותשובה־אמא היינו "אמא מקננא בכורסיא"[צט], עולם הבריאה. אמרנו שראש השנה הוא כבר שנה חדשה לימות עולם. בראש השנה כתוב, לפי המקובל, כדעת רבי אליעזר[ק], "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" — אומרים בתפלות "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון".

יש שנה של אצילות ויש שנה של בריאה. אלה מושגים שאני לא זוכר אם אמרנו פעם. מה ההבדל בין שנת ניסן לשנת תשרי? בניסן יש נסי נסים, למעלה מהבריאה, לכן הוא באצילות — אנחנו צדיקים, לפחות עד חטא העגל. עיקר התשובה על חטא העגל הוא באלול־תשרי, ואז אנחנו בעלי תשובה. אף על פי שכתוב ש"מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין"[קא], בכל אופן בעל תשובה עומד בעולם הבריאה, לא בעולם האצילות — המקום של "לבבו יבין ושב ורפא לו"[קב]. שוב, זו בריאה חדשה.

גם בתורה, הלוחות הראשונים הם תורת האצילות, שגם האבן היא "מעשה אלהים", לא רק הכתב. אבל הלוחות השניים הם כבר תורה דבריאה. האריז"ל אומר[קג] שכל התורה שיש לנו היום היא רק תורת הבריאה, אין לנו היום את תורת האצילות — מחטא העגל והלאה. בחטא העגל משה רבינו שבר את תורת האצילות. באצילות לא צריך יותר מחמשה חומשי תורה וספר יהושע[קד], שהוא לשם נחלת הארץ, אבל כשהוא שבר את הלוחות הראשונים — גמרנו עם תורת האצילות, בינתים, ועכשיו התורה שלנו, הלוחות השניים שקבלנו ביום כיפור, כבר בתקופת תשרי, הם עולם הבריאה, תורת הבריאה. לכן התורה הזו

> בניסן יש נסי נסים, למעלה מהבריאה, לכן הוא באצילות – אנחנו צדיקים, לפחות עד חטא העגל. עיקר התשובה על חטא העגל הוא באלול־תשרי, ואז אנחנו בעלי תשובה

צז שמות לב, טז.
צח ראה אבות פ"ו מ"ט; פסחים נד, א. ובכ"מ.
צט תקו"ז ו (כג, א).
ק ראש־השנה י, ב. ובכ"מ.

קא ברכות לד, ב.
קב ישעיה ו, י.
קג פע"ח שער קריאת ס"ת פ"ה.
קד נדרים כב, ב.

מתחילה "בראשית ברא אלהים". רש"י כותב[קה] שהתורה היתה צריכה להתחיל מ"החדש הזה לכם"[קו], ויש לומר שתורת האצילות באמת מתחילה מ"החדש הזה לכם ראש חדשים", כמו שהתורה מתחילה "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתי מארץ מצרים מבית עבדים", ולא 'אשר בראתי שמים וארץ'[קז].

בשבת בדברות הראשונים — שיש מי שאומר שהם הלוחות הראשונים — המצוה היא "זכור", הקידוש בו אומרים "זכר ליציאת מצרים" (עיקר הזכרון הקולקטיבי של עם ישראל), ובלוחות השניים המצוה היא "שמור", מצוה של שביתה ומנוחה, שהטעם שלה הוא זכר למעשה בראשית (אכן, "'זכור' ו'שמור' בדבור אחד נאמרו"[קח], יש התכללות, והטעם בסוף "זכור" בדברות הראשונים הוא "כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן ברך הוי' את יום השבת ויקדשהו"[קט] והטעם בסוף "שמור" בדברות השניים הוא "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויֹצִאך הוי' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על כן צוך הוי' אלהיך לעשות את יום השבת"[קי], ודוק).

> מעלת הנשמות של עולם העשיה היא פרומקייט טבעית, יראת שמים טבעית המתבטאת בהקפדה בתחום המעשה דווקא

עולמות אבי"ע

מה עכשיו קורה? לפי סדר הדורות, אחרי החגים דאורייתא, החג הראשון שנתקן הוא פורים — עדיין בתנ"ך. פורים, תקופת השנה, "תקופתו על קצותם", כנגד עולם העשיה.

מה עם עולם היצירה? כדי להשלים אותו צריך את חנוכה, והיות שיצירה לפני עשיה צריך לשים את "יוצר אור"[קיא] של חנוכה לפני פורים במעגל השנה.

לפי החגים, פסח ושבועות עדיין בעולם האצילות, שניהם. סוכות כבר בעולם הבריאה, לכן הסוכה היא מקיפין דאמא[קיב]. שוב, "אמא מקננא בכורסיא", בעולם הבריאה — שנה אחרת למנין עולם. היא כבר אחרי "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". חנוכה הוא יצירה, "יוצר אור", ופורים הוא עשיה. העיקר של פורים הוא "נזכרים ונעשים בכל דור ודור". אפשר לדרוש שפורים הוא לשון פרומקייט — אדמו"ר האמצעי מסביר בקונטרס ההתפעלות שמעלת הנשמות של עולם העשיה היא פרומקייט טבעית, יראת שמים טבעית המתבטאת בהקפדה בתחום המעשה דווקא.

מה זאת אומרת? שלפי סדר הדורות הצירוף היה **י־ה־ה־ו**, תפילין דר"ת, אבל כעת מסדרים לפי מעגל השנה, שאנחנו חוגגים מדי שנה בשנה, שחנוכה לפני פורים, ואז הצירוף הוא **י־ה־ו־ה**.

כשעוד לא היה חנוכה — מה היה? ישר מבריאה לעשיה, "הא [תתאה] בהא [עילאה] תליא". בריאה היא יש מאין, יצירה היא יש מיש ועשיה היא שכלול היש שכבר קיים — לא שינוי הצורה, מלשון יצירה, רק לשכלל־לתקן את התיקונים האחרונים, שיהיה מאה אחוז מתוקן, משוכלל[קיג]. אחרי בריאה, יש מאין, מתבקש שתהיה מיד עשיה — שנקח את היש הזה ונתקן אותו. לכן זהו סדר הדורות. יש אצילות, אין; יש יש מתוך האין, בריאה; ואחר כך מתבקש לעשות, לתקן, את היש הראשון. היש הראשון, יש מאין, הוא היולי עדיין — אין לו צורה, שום התגלות, לכן היהודי הזה הוא "בורא חשך". רוצים לעשות

קה רש"י לבראשית א, א. ראה ילקו"ש בא רמז קפז, ובדומה לזה בתנחומא ישן בראשית יא.
קו שמות יב, ב.
קז ראה כוזרי מאמר ראשון אות כה ועוד רבים.
קח ר"ה כז, א.
קט שמות כ, יא.
קי דברים ה, יב.
קיא ישעיה מה, ז.
קיב שעה"כ דרושי חה"ס ג; פע"ח שער חה"ס פ"ג.
קיג ראה סוד ה' ליראיו ש"ב סוף פ"א.

אותו, לתקן אותו. לכן, לפי סדר הדורות אחרי הבריאה מיד באה העשיה. כמו שכתוב[קיד] שלעתיד לבוא ה־ו של שם הוי', שהיא כנגד שם **מה**, תתבטל — לא צריך את השלב של היצירה, מיד מתקנים את היש הקיים. בכל אופן, העבודה שלנו היא שיהיו שני שלבים של תיקון היש — קודם לתקן את הכללים, את המין, עולם היצירה, ואחר כך לתקן את הפרטים, האישים, שבעולם העשיה.

כל זה היה להסביר את מעגל השנה:

פסח ושבועות	אצילות
חגי תשרי	בריאה
חנוכה	יצירה
פורים	עשיה

כעת נבין שה"נעוץ סופן בתחלתן" של פורים בפסח פירושו לקחת את העשיה הכי תחתונה, איפה שאנחנו נמצאים בשפל, ולהחזיר אותה, לחבר אותה, לנעוץ אותה, בתוך האצילות (וכשמקפיצים את הפרומקייט הטבעי של פורים, עולם העשיה — בו ההקפדה היא על עצם קיום המצוות, בלי דקדוקים יתרים — לעולם האצילות של פסח, מקבלים את כל החומרות וההידורים הנוהגים בו...). זה כמו הלוחות הראשונים, "הדור קבלוה"[קטו] בדרגה הכי גבוהה. "הדר" פירושו לחזור, "נעוץ סופן בתחלתן". איפה זה רמוז? בפסוק הידוע, "כל נקרא בשמי ולכבודי

> ה"נעוץ סופן בתחלתן" של פורים בפסח פירושו לקחת את העשיה הכי תחתונה, איפה שאנחנו נמצאים בשפל, ולהחזיר אותה, לנעוץ אותה, בתוך האצילות

בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"[קטז], ש"אף" מרבה את האצילות דווקא בעולם הזה, בעשיה[קיז]. "שוב לאחד"[קיח], איפה מוצאים את ה"אחד"? דווקא בעולם שלנו, עולם העשיה, ה"אף עשיתיו"[קיט]. המן גוזר על עם ישראל גזרות לא טובות והכל אחר כך מתהפך, "ונהפוך הוא", וזוכים "למסמך גאולה לגאולה", כשלוקחים את ה"**אף**" ומוצאים בתוכו את הר"ת '**א**צילות **פ**ה', הוואו של המגיד, 'אצילות איז אויך דא'[קכ] (אצילות היא גם פה).

אם כן, דברנו על מעגל השנה, עוד העמקה ב"נעוץ סופן בתחלתן". מה החידוש? שיש אבי"ע בשנה, ו"נעוץ סופן בתחלתן" היינו לחזור דווקא מהמקום הכי נמוך, העולם הזה הגשמי שאין תחתון למטה הימנו[קכא], לעולם האצילות, בו יש גילוי של "אחד האמת" בחכמה[קכב] ו"אבא מקנן באצילות"[קכג].

קיד ע"ח ש"י (התיקון) סופ"ג. ראה אמת ליעקב מערכת ע"ח אות מ סעיפים סג ו־רסו. שיעור ל' אדר א' תשע"ט.

קטו שבת פח, א.

קטז ישעיה מג, ז.

קיז לקו"ת בלק סד, ד (ובכ"ד). וראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.

קיח תניא פ"נ (ע"פ ספר יצירה פ"א מ"ח ואחת הגרסאות בהקדמת תקו"ז ז, א).

קיט ובנידון דנן **אף** רומז גם לרו"ס **אסתר**־תקף (כשהאותיות שבאמצע עולות **תקף**־**תקף**!).

קכ מאמר הרב המגיד ממעזריטש. ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.

קכא תניא פל"ו.

קכב שם פל"ה בהגהה. ראה פלה"ר ד"ה "ואשה אחת" פ"ז (סא, ד).

קכג ראה תקו"ז ו (כג, א); תחלת פירוש הרמ"ז על זהר ח"ב. ובכ"מ.

ניגון

556 | כסלו תשפ"ד לכבוד הזוג הצעיר פא"ר שיפמן

שיעור
רמזים לפרשת פרה

מפורים לפרה

לבוש, גוף, נשמה

"זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל"[א]. על הפרה להיות אדומה תמימה ("תמימה באדמימות"[ב] כולה אדומה), ללא מום בגופה, ללא רשימו של עֹל־שעבוד. והם שלמות בלבוש (שער היינו לבוש כמ"ש "לבושה כתלג חור"[ג] וקאי על שערות הזקן. לבוש כולל גם צבע), שלמות בגוף (ללא מום) ושלמות בנשמה (ללא קבלת עול בשר ודם, רק קבלת עול מלכות שמים בשלמות — "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ[ד]").

והנה, **לבוש גוף נשמה** = **מרדכי מרדכי מרדכי** — המשך נאה לחג פורים, לשון פרה. פרשת פרה נקבעה בין פורים לפסח בתור הכנה להקרבת קרבן פסח בטהרה, ובה, בפרה, מתקיים "למסמך גאולה לגאולה, פורים לפסח"[ה].

בתנאי השלישי (נשמה) "אשר לא עלה עליה על" — שלש התבות האחרונות כולן לשון על, **עלה עליה על** — שלש פעמים **על** עם תוספת אותיות **היה**, והוא עולה **שך** דינין (המצטרפים ל־**פר** דינין של הפרה עצמה וד"ל) שעלינו לתקן ולהמתיק על ידי מצות פרה.

לא עלה עליה על (**לא** מצטרף ל־**על**, כאשר **א** היא פנימיות **ע**) = 351 = משולש 26, שם **הוי'** ב"ה. ב"**לא עלה עליה על**" האות המשותפת בכל תבה היא האות **ל** (כנ"ל) — **ד** פעמים **ל** = 120 = משולש 15, שם **יה**. שאר האותיות עולות 231 = משולש 21 = **יהו**. נמצא שרמוז כאן נוסחא חשבונית חשובה: **יה** במשולש ועוד **יהו** במשולש = **י־ה־ו־ה** במשולש! שלשת המשולשים יחד = **ב** פעמים משולש **הוי'** דהיינו יהלום **הוי'** = **שבת** כנודע. מזה נלמד שתיקון נשמת הפרה (אשר לא עלה עליה על) היא על ידי גילוי שם הוי' ב"ה בשלמות (בסוד שבת קדש), איך שהוא משתלשל ומתפתח משם **יה** השייך לפרשת זכור ולפורים עצמו — "כי יד על כס **יה** מלחמה להוי' בעמלק מדר דר"[ו].

פורים־פרה־פסח

מצוה לסמוך גאולה לגאולה, גאולת פורים לגאולת פסח. פרשת פרה (הנקראת אחרי פורים) מקשרת את פורים לפסח. פורים לשון פוריא־מַטה "שפרין ורבין עליה"[ז] ("והמן נפל על המטה"[ח]), גם פרה (אדומה) לשון פריה ורביה (כדלקמן), וכן את השה לקרבן הפסח קושרים

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב אדר תשפ"ה.

א במדבר יט, ב.
ב פירוש רש"י.
ג דניאל ז, ט.
ד אבות פ"ג מ"ה.
ה מגילה ו, ב ורש"י.
ו שמות יז, טז.
ז שבת עז, ב.
ח אסתר ז, ח.

בכרעי המטה (פוריא)[ט], קושרים וסומכים את גאולת השה לגאולת המטה. ובשם החזון איש: מה שקשרו את הפסח למטה הוא ללמד שגאולת ישראל תלויה בטהרת המשפחה!

והנה נאמר "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשֻׁהָ", "וכבשה חסר וי"ו[יא] — ויש לדרוש "וכבשָׁהּ" (חילוף שי"ן ימנית ושמאלית), יש להתייחס לאשָׁה (א שָׁה) ברחמנות רבה כמו רועה נאמן לכבשתו, כמשה רבינו ודוד המלך שרעו את הצאן ברחמים ומשום כך נבחרו לרעות את ישראל. האיש הוא רַעַ־רועה, **"זה דודי וזה רעי בנות ירושלם"**[יב] (= משולש **בן**, הולדת בן בקדושה ובטהרה) והאשה היא רעיה, "אחתי רעיתי"[יג], כמו כבשה שהדוד רועה אותה. קול הכבש מעורר רחמים רבים, ואכן הקול נענה ברחמים גדולים ועצומים.

בפרט, הכבשה היא רחל אמנו, וממילא הרועה־הרֵע הוא יעקב אבינו, כאשר קולה של רחל מעורר את רחמי יעקב (בעל מדת התפארת־רחמים), **רחל** נוטריקון **רוח אלהים** (**ג** אותיות בדילוג שוה, והשאר הן מאותיות האמנתי"ו שאינן עיקר), "ורוח אלהים מרחפת על פני המים"[יד] היינו רוחו של מלך המשיח[טו] המרחפת על כלל ישראל שנמשלו למים, "רחל מבכה [ומעוררת רחמים] על בניה"[טז] וכן המשיח משתוקק לבוא בכל רגע. כל זה שייך לשה של קרבן הפסח הנקשר בכרעי המטה. **כבש מטה** = **שלום**, שלום בית.

וכן סוד פרה אדמה תמימה שייך לפריה ורביה: שתמימה באדמומיותה היינו באהבתה כאש אדומה, לשם קיום מצות "פרו ורבו" שבזה מקיים "והלכת בדרכיו"[יז], להיות "נעשה אדם [לשון אדום] בצלמנו כדמותנו"[יח].

ט טור או"ח סי' תל (לגבי פסח מצרים). כלים פי"ט מ"ב "החבל היוצא מן המטה... שבו קושרין את הפסחים". וברש"י חולין נד, ב "שבו קושרין את הפסחים זכר לפסח מצרים דכתי' אספו וגו' שבעבותים וגו' וכתיב והיה לכם למשמרת".

י בראשית א, כח.

יא רש"י, עיי"ש.

יב שיר השירים ה, טז.

יג שיר השירים ה, ב.

יד בראשית א, ב.

טו בראשית רבה ח, א.

טז ירמיה לא, יד.

יז דברים כח, ט.

יח בראשית א, כו.

ביאורי תפִלה

תפלת שמונה־עשרה

בונה ירושלים

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב.
וְתִשְׁכֹּן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ.
וְכִסֵּא דָוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין.
וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם.
בָּרוּךְ אַתָּה הוי' בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם

פירוש הברכה לפי החסידות[א]:

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב. נאמר "ירושלם הבנויה כעיר שחֻברה לה יחדו"[ב], היינו חיבור ירושלים של מעלה וירושלים של מטה[ג]. ירושלים של מטה היא כאן בארץ הקדש בעולם הזה, וירושלים של מעלה היא ברקיע הנקרא "זבול"[ד]. ירושלים של מטה שייכת לספירת המלכות, שם **אדני** (= **היכל**), ובה נעשה יחוד **וה** (ז"א ומלכות). ירושלים של מעלה היא בינה, ובה יש יחוד חכמה ובינה, **יה**. אם כן, חיבור ירושלים של מעלה וירושלים של מטה הוא שלמות שם **הוי'**.

ירושלים היינו "יראה שלם"[ה], שלמות היראה[ו]. ירושלים נקראת "עיר אלהינו", "גדול הוי'... בעיר אלהינו"[ז] (הקב"ה נקרא גדול מצד ההתפשטות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, להוות את הבריאה דרך צירופי אותיות הנקראות אבנים שמהן נבנים בתים) — ומצד שם אלקים יש יראה, "והאלהים עשה שיראו מלפניו"[ח], אך זו יראה תתאה, יראת המלכות (מצד שם אלקים במלכות), "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא"[ט]. אמנם לעתיד לבוא תקרא ירושלים "הוי' שָׁמָּה"[י] ("טב למדינתא דשמה כשם מלכא ושם מלכא כשם אלהיה"[יא], כיון שגם ירושלים וגם מלך המשיח נקראים בשם ה'[יב]), ואז תהיה היראה במדרגה גבוהה יותר של 'בטול במציאות ממש', "ייראו מהוי'"[יג], יראה עילאה (מצד החכמה, "הוי' בחכמה" והבטול הוא פנימיות החכמה).

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב אדר תשפ"ה.

א לפי סדור מהרי"ד, בתוספת ביאורים ורמזים.
ב תהלים קכב, ג.
ג לפי תענית ה, א. **ירושלים של מעלה ירושלים של מטה** = 2051 = **ישראל** במספר קדמי (= 3.5 פעמים **ירושלם**).
ד חגיגה יב, ב.
ה בראשית רבה נו, י.
ו לקו"ת פרשת ראה כט, ד.
ז תהלים מח, ב.
ח קהלת ג, יד.
ט קהלת יב, יג.
י סוף יחזקאל (וראה במדור זה בגליון הקודם).
יא מדרש תהלים כא.
יב שם "והקב"ה קרא למשה בשמו... וקורא למלך המשיח בשמו שנאמר וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו [ירמיה כג, ו] וירושלים נקרא בשמו שנאמר 'ושם העיר מיום ה' שמה'. אמר ר' לוי טב למדינתא דשמה כשם מלכא, ושם מלכא כשם אלהיה". יש כאן עולמות־נשמות־אלקות – מדינה (עולמות), מלך (נשמות), ה' (אלקות). **מדינה מלך הוי'** = 225 = **יה** ברבוע = **בחירה** כו'. ניצוץ סדרה, 26 90 109 – ההפרשים הם **אדם־חוה** ו־**חוה**, וממילא הבסיס הוא מינוס **אדם**. בסדרה זו יש חמשה מספרים חיוביים: 26 90 109 (26 109 = **ג** פעמים **מה**) 83 12, ממוצע 64 **אדם־חוה**.
יג תהלים לג, ח.

צור וירושלים

ומהו חורבן ירושלים? "'יען אשר אמרה צר על ירושלם... אמלאה החרבה'[יד], לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים"[טו]. במושגי הקבלה, המלכות נאצלת תחילה כנקודה אחת בלבד ('שרש'), מלכות שבכתר, ותשע הספירות האחרות שבמלכות באות לה מהספירות האחרות (מהמלכות של החכמה נעשה החכמה של המלכות וכו') בסוד 'תוספת'. אמנם בשעת החורבן מתלבשות תשע הספירות הנוספות בקליפות, 'צור'.

ובמושגי העבודה בנפש: הנקודה הראשונית של המלכות היא האמונה (הקיימת תמיד, לפחות בהעלם). החורבן הוא כאשר כל כוחות הנפש, השכל והמדות (מלבד נקודת האמונה) משמשים לקליפה, הנפש הבהמית והיצר הרע. צריך שנקודת האמונה תמשך להתגלות (על ידי הדעת) בכל כחות הנפש, וזהו בנין ירושלים (וממילא צור נחרבת, האור דוחה את החשך).

כדי לבנות את ירושלים מחורבנה, צריך להמשיך מהמקור של י"ג מדות הרחמים, הנמשך בכח התשובה של ישראל, "ולירושלים עירך ברחמים תשוב". המקור הזה הוא הצוּר העליון (מכוחו מתמלאת ירושלים ונחרבת צוֹר) "צור חיינו", "ושמתיך בנקרת הצור [בגילוי י"ג מדות הרחמים למשה]"[טז]. אז מתחברת ירושלים של מטה בירושלים של מעלה, הנקראת "ירושלים עירך", והכל נעשה "כעיר שחוברה לה יחדיו", בשלמות היראה עד ליראה עילאה ובטול במציאות ממש.

יש להוסיף כי התכלית היא להכליל את צור בירושלים, מכח ה' "צור עולמים"[יז]. והרמז: **ירושלם צור** = **אמת אמת**, ירושלים היא אמת מלמעלה למטה וצור היינו האמת מלמטה למעלה, "**אמת** מארץ **ת**צמח" של משיח, **צור** = **הארץ**. והנה "**ירושלם עירך**" ועוד "**כעיר שחברה לה יחדו**" = 1764 = 42 ברבוע = **ד** פעמים **אמת**, פעמיים **צור ירושלם**.

פנימי ומקיף

וְתִשְׁכֹּן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. יש מה שנקלט כאור פנימי, בהשגת המהות ("עין בעין יראו"[יח]), ויש מה שמאיר במקיף, מלמעלה. אכן, בבנין ירושלים יומשכו המקיפים של עכשיו להיות אור פנימי ואז ימשכו אורות עליונים עוד יותר להיות מקיפים. "כאשר דברת" היינו "דברו על לב ירושלם [על, מקיף] וקראו אליה [המקיף נמשך כאור פנימי]"[יט]. כלומר, אור השכינה (שהיא מקיף) ימשך מהשראה להתלבשות פנימית (לא רק 'שורה על' אלא 'שורה ב'), "ותשכון בתוכה".

פירוש נוסף: "ותשכון בתוכה כאשר דברת" — מכח הדיבור האלקי, התורה ("כאשר דברת") נעשה מקור לגילוי בנשמות הנבראים, להיות "ותשכון בתוכה", קיום "ושכנתי בתוכם"[כ] בתוך נשמות ישראל.

בנין עולם

וְכִסֵּא דָוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין. וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם.

בית ראשון ובית שני היו לזמן קצוב, בחינת "אוהל מועד" (מועד־זמן מסוים)[כא]. אבל הבית השלישי — עליו נאמר "בונה ירושלים ה'"[כב] ("ובנה אותה בקרוב בימינו") — יהיה "בנין עולם", בנין נצחי שלא יחרב עוד, "והנצח זו ירושלים"[כג]. על זה נאמר "עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח"[כד]. והוא על ידי גילוי בחינת סובב כל

יד יחזקאל כו, ב.
טו לפי מגילה ו, א.
טז שמות לג, כב.
יז ישעיה כו, ד.
יח ישעיה נב, ח.
יט ישעיה מ, ב
כ שמות כה, ח. יחזקאל מג, ט.
כא כדברי הרוגאטשובר שאליבא דאמת מצות בנין המקדש תתקיים רק בבית השלישי.
כב תהלים קמז, ב.
כג ברכות נח, א.
כד ישעיה לג, כ.

עלמין, מבחינת "אני הוי' לא שניתי"[כה] ("נוה שאנן לעתיק יומין אתמר"[כו], ובפרט 'יסוד עתיק יומין' המקשר ומחבר אור אין סוף בנאצלים, עליו נאמר "וברית שלומי לא תמוט"[כז]).

כל זה נמשך מגילוי שרש הרחמים על ידי התשובה ("ברחמים תשוב" כנ"ל), "שובה ישראל עד הוי' אלהיך"[כח] — עד הוא גם בחינת זמן, "לעדי עד ימלוך"[כט] (שרש הזמן במלכות, מלך מלך וימלך), וגם נצחיות שמעל הזמן, "שכן עד"[ל], וכאן בחינת הזמן מתעלה בלמעלה מהזמן.

כסא דוד

וְכִסֵּא דָוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין. דוד הוא מרכבה למדת המלכות העליונה. בגלות ובחורבן, המלכות היא "סכת דויד הנופלת"[לא], המלכות יורדת בבי"ע. אך לעתיד לבוא יתקיים "ביום ההוא אקים את סכת דויד הנופלת" ו"אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה"[לב] — כל הבירורים מהעולמות התחתונים יתעלו על ידי המלכות למלכות דאצילות ולמעלה מעלה. כך נעשה חיבור ירושלים של מטה (מלכות) עם ירושלים של מעלה, בינה, ולמעלה מזה מלכות דאין סוף (יש כאן **מלכות בינה מלכות** (דא"ס) = **שמחה שמחה שמחה** כאשר כל **שמחה** = **אור עולם**).

בארץ ישראל יש עשר קדושות[לג], כנגד עשר ספירות — "ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות"[לד] בהיותה מלכות דאצילות המקבלת ממלכות דאין סוף (קודם התבאר שירושלים היא המלכות, אך "עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל"[לה]). "נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה"[לו] (היינו עד שצור תתכלל בירושלים כנ"ל) — השבועה היא מהמדות שבכתר (כמ"ש "אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם"[לז]).

כה מלאכי ג, ו.
כו זהר ח"ג קלז, א.
כז ישעיה נד, י.
כח הושע יד, ב.
כט פיוט 'מלך עליון' לרבי אלעזר הקליר. **לעדי עד ימלך** = **רפח**, העלאת כל הנצוצות הקדושים, שלמות בנין המלכות, כאשר ראשי וסופי תבות = 144, **קדם**, וכן אמצעי תבות = 144, היינו מה **שרפח** הוא הרבוע הכפול של **זה** וד"ל. זו תופעה יפה של "תוכו כברו", **קדם** בתוך **קדם** – ה' הוא "קדמון לכל הקדומים" היינו "לעדי עד ימלך [שהרי 'כל קדמון נצחי']" – "**בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים** [=**ביאת המשיח**]".
ל ישעיה נז, טו.
לא עמוס ט, יא.
לב תהלים קיח, כב.
לג כלים פ"א מ"ו.
לד פסיקתא רבתי א.
לה זהר ח"א רלא, א.
לו מיכה ז, כ. "מימי קדם" במדות הרחמים דמיכה הוא כנגד "וחטאה ונקה" במדות דמשה, סוד פומא קדישא (ששם השבועה, וחטאה) ומזל תחתון (מקור אור אמא), "ונקה לשבים" (מקור התשובה), סוד "אהיה (בכתר) אשר אהיה (בבינה)".

הסיפור החסידי

רבי אלימלך | היראה היא מטאטא?!

הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק, בעל 'נועם אלימלך' ואחיו של רבי זושא מאניפולי, נולד בשנת התע"ז בערך לאביו אליעזר ליפא ואימו מירל. היה מגדולי תלמידי המגיד ממעזריטש, אליו התקרב בעקבות אחיו. ספרו כונה "ספרן של צדיקים" והוא עצמו כונה "בעש"ט קטן". במובנים רבים עיצב את דרך החסידות בפולין כולה, בהתוותו את דמות הצדיק ואת אופן ההתקשרות אליו, ותלמידיו היו לגדולי החסידות בדור הבא, ביניהם המגיד מקוז'ניץ, החוזה מלובלין, האוהב ישראל והרבי מרימינוב. נפטר בכ"א אדר ה'תקמ"ז בעירו ליז'נסק ואחריו שימש ברבנות (אם כי לא כרבי) בנו רבי אלעזר.

שמעתי מעשה שהי' אצל אדמו"ר הרה"ק ר' אלימלך זצ"ל מליזענסק, שהי' בימיו איש אחד עובד ה', שהי' יושב בחדרו כ"ב שנים סגור ומסוגר על התורה ועבודה ולא יצא חוצה כל הכ"ב שנים, עד שהי' נדמה בעצמו שהוא אדם השלם. אמר: אצא החוצה ואראה את יושבי הארץ ודרכיהם, כי אני לא יראתי עוד מהבלי הארץ. והלך חוצה ושמע רעש גדול, כי אנשים למאות נוסעים להרה"ק ר' אלימלך זצ"ל מליזענסק, והתפלא מאוד: מה המה רואים אצל הרה"ק מליזענסק, שהמה רצים כל כך אליו? למה לא באו אלי, הלא אני לא ראיתי את עין הארץ כ"ב שנים וישבתי בחדרי כל הזמן סגור ומסוגר על התורה והעבודה?

והוסכם בדעתו לנסוע להרה"ק מליזענסק זצ"ל, ולראות בעיניו מה טיבו. נסע לליזענסק להרה"ק זצ"ל על ימים אחרונים של חג הסוכות, ובליל הושענא רבה היה מנהגו של הרה"ק זצ"ל לומר את ספר דברים, משנה תורה. גם האיש הנ"ל היה אומר משנה תורה עם הצדיק וחסידיו, וכשהגיע הרה"ק זצ"ל להפסוק: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעימך, כי אם ליראה", התחיל הרה"ק זצ"ל לצעוק להחסידים בקול גדול: אפשר אתם סוברים שהיראה זה 'מטאטא'?! לא כן, היראה כוונתו 'מורא'! והבן. מיד נפל פחד גדול על החסידים שהיו שם עד שהיו נופלים על פניהם ארצה, וגם האיש הנ"ל נפל על אפיו ארצה מגודל הפחד והאימה שהי' שם.

אך החסידים עמדו מיד על רגלם, אבל האיש הנ"ל נשאר מונח על הארץ מגודל הפחד והאימה שנפל עליו, ולא היה בו כח לקום ולעמוד על רגליו. ונשאר שוכב על הארץ כבחלשות (התעלפות), וכראות החסידים זאת הגביהו אותו מן הארץ והשכיבו אותו על מיטה. הוא לא נע בשום אבר, ושכב כל הלילה וכל היום של הושענא רבה וגם ליל שמיני עצרת עד בוקר של שמיני עצרת בלי שינוי.

ויהי כראות החסידים כי עבר זמן כזה ולא הוטב לו, נפחדו מאוד מזה. נכנס הרה"ק ר' אלעזר - בנו של הרה"ק ר' אלימלך זצ"ל - לאביו הק' וסיפר לו את דבר האסון מהאיש הנ"ל. אמר הרה"ק זצ"ל לבנו: קח מקלי והנח עליו. ולקח בן הרה"ק זצ"ל את המקל, הלך אל האיש הנ"ל והניח עליו ואמר לו: אבי מורי גזר עליך שתעמוד! ועמד מיד. אחר שעמד האיש הנ"ל מהתעלפותו נכנס לקודש פנימה ובכה לפני הרה"ק זצ"ל במר נפש, ואמר לו בזה"ל: אם כשראיתם דף אחד מספר מונח על הארץ בודאי הרימותם, למה אהי' גרוע מדף קרוע של ספר? הלא עסקתי כ"ב שנים בתורה ועבודה, הרם אותי. ואמר

נערך ע"י יהודה הס.

לו הרה"ק זצ"ל: לך לשלום השם יהי' בעזרך. מזה נוכל ללמוד שאין תכלית להאדם רק להתחבר אל הצדיקי אמת וגם מזה יבין מה הוא היראה.

[מתוך 'זכרונם לברכה']

ספרן של צדיקים

הנקודה שסביבה סובב הסיפור, היא הצורך בהתקשרות לצדיק. אותו אדם שביקר בחצרו של ר' אלימלך חשב כי אין מעלה גדולה ממעלתו, אך כשהוא נחשף לעומק עבודתו של הצדיק הוא נפל בחולשה על הארץ, ונסע ממנו כאדם אחר. ובאמת, לא במקרה מגיע האיש אל רבי אלימלך דווקא:

רבי אלימלך הוא הדמות, בה"א הידיעה, של הצדיק בחסידות, וגם בספרו נועם אלימלך תופסת דמות הצדיק מקום מרכזי, עד שהוא מכונה בחיבה בפי חסידים "ספרן של צדיקים" (על פי לשון חז"ל, "שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, של צדיקים, בינונים ורשעים"). ניתן לראות בנועם אלימלך ממש "ספר הדרכה לצדיקים" — כמעט בכל מקום שנפתח את הספר, ידובר בו על עבודת הצדיק, כיצד הוא מתדבק בבורא, וכיצד הוא משפיע טובה וברכה לעם ישראל בכל התחומים.

אך מה עושה היהודי הפשוט כשהוא לומד מעט נועם אלימלך ליד שולחן השבת? ומה הרוויח היהודי שבסיפורנו, כשנוכח לדעת את הפער שבין עבודתו ועבודת הצדיקים?

הכוונה, לא פסיביות

כאשר לומדים ב"נעם אלימלך" , התחושה הכללית היא שרבי אלימלך לא ממש מדבר אלינו באופן ישיר. הצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, ואנו זוכים לצפות בהם ונמשכים אחריהם. אבל אם בכך היתה מסתכמת כל ההתקשרות לצדיק, מדוע רועשת כל כך החסידות סביב הצדיק והקשר אליו?

נראה את דברי אחד מתלמידי רבי אלימלך, מהרי"ל מזאקליקוב: "כשאדם רוצה לעבוד הבורא ב"ה, צריך לילך לצדיק והוא יורה לו את הדרך... אבל כשאינו הולך להצדיק אז אינו יודע מאומה, אף על פי שלומד תמיד ומתפלל ועושה כל המצות, אבל אינו יודע לעשותם באהבה וביראה, ולא פרחת לעילא כנודע [עבודתו אינה עולה למעלה, מפני שהאהבה והיראה הן ה'כנפיים' שאיתן המצוה פורחת ועולה לפני ה']"... וזהו "אם אין אני לי מי לי". פירוש, כשאין אני בעצמי עושה מעשים טובים ולעבוד את הבורא יתברך שמו, מי לי? מי יעשה מעשים טובים בשבילי? "וכשאני לעצמי מה אני" פירוש, כשתעשה בפני עצמך ולא תדבק עצמך בצדיקים, "מה אני", אין אתה יודע מה לעשות ואיך לעשות המעשים טובים".

כלומר, הצדיק איננו פוטר מעבודה (כמו שיש החושבים בטעות), אלא מכוון אותה. אמנם רבי אלימלך הפיל יראת שמיים עצומה על הנוסעים אליו, אך הם בכוחות עצמם נדרשו לפעול, ולהכניס את האורות שקיבלו מהצדיק לכליהם שלהם. לעומת זאת, ללא הצדיק, עלולה העבודה כולה להיעשות ללא רגש אמיתי או כיוון נכון: "יראה של מטאטא" המאפיינת אדם שלא יצא מד' אמותיו, לא בגשמיות ולא ברוחניות.

יתכן, שזהו פירוש השיחה שניהלו רבי אלימלך והיהודי בסוף הסיפור: החסיד הטרי, שנוכח לדעת עד כמה רבה השפעתו של רבי אלימלך, מתחנן כי "יגביהו אותו" ואין כוונתו לנפילה תחת הספסל — שהלא ממנה כבר הגביה אותו רבי אלימלך. הוא רוצה להתעלות, לצאת ממקומו הראשון. כפי שאת שנות התעלותו דאז עבר כפסיבי, בישיבה ארוכה בחדרו, גם כעת הוא רוצה שירימו אותו ויסייעו לו לעבוד את ה'. אלא שרבי אלימלך מסרב בעדינות: "לך לשלום", הוא אומר לו. "ה' יעזור לך, אבל את הדרך תצטרך לעשות בעצמך".

ומהו סוד המטאטא? המטאטא מופיע בתנ"ך בהקשר של פורענות, "וטאטאתיה במטאטא השמד". אם כן, 'יראה של מטאטא' היא יראת העונש מפני "רצועה לאלקאה" (שלא יטאטאו

המשך בעמ' 31 <<<

המדור מוקדש לרפואת הרב
שניאור זלמן מרדכי בן **שיינא נעטל**

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מכתב חיזוק לרב שניאור קץ שליט"א, ראש מוסדות נחלת ישראל במגדל העמק

לרב שניאור שליט"א — שלום וברכה!

שהשי"ת ישלח לך רפואה שלמה בתוך שאר כל חולי עם ישראל, שתזכה להמשיך ביתר שאת ועז לעבוד את עבודתך, עבודת הקדש, בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

כתוב "**כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני הוי' רפאך**" והוא עולה בגימטריא "**בראשית ברא** [לשון בריאות] **אלהים את השמים ואת הארץ**" (משולש **חכמה**, כנודע, בסוד "החכמה תחיה וגו'", וכן "בראשית" ת"י "בחוכמא").

"בראשית ברא אלהים" — הרפואה והבריאות באות מה', "רופא כל בשר ומפליא לעשות" (כפי שהוא מלובש ב**הטבע**, בגימטריא **אלהים**), אך על האדם לכוון ליחד את השמים ואת הארץ (סוד שם **אהוה**, ר"ת "**את** ה**שמים** ו**את** ה**ארץ**", שם ה**טוב**, של מורנו הבעל שם טוב) שבו, היינו הנשמה והגוף, שהנשמה תאיר בגוף בבחינת "וזרחה לכם יראי שמי ['ראשית חכמה יראת ה"] שמש צדקה ומרפא בכנפיה" (בשורת סוף הנבואה בישראל ודוק). כשמצרפים לחשבון הנ"ל ("כל המחלה וגו'", "בראשית וגו'") את "**וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה**" עולה הכל **ז** פעמים "**ואת הארץ**", תכלית בריאות הגוף.

ואיך מיחדים את הנשמה והגוף? על ידי פסוק תהלים בדמעות ועל ידי נתינת פרוטה לצדקה בשמחה של מצוה.

חזק ואמץ ונשמע ממך בקרוב בשורות טובות!

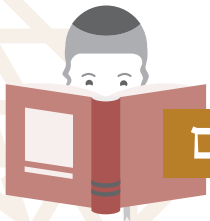
מצא אשה

למדתי שהרב מסביר את החילוק בין "מצא אשה מצא טוב" לבין "ומוצא אני מר ממות את האשה", שאם "מוצא אני", כלומר אם אני מחפש את טובת עצמי, הרי האשה נעשית "מר ממות"; ואילו אם אני מחפש לתת ולהעניק, "מצא אשה" אז "מצא טוב". שאלתי היא: מהי בדיוק 'טובתי האישית' שאיננה רצויה וכיצד אפשר לזהות שאני מחפש את טובתי האישית? הרי בשידוכים צריך לשקול (גם) אם השידוך מתאים לי, וממילא לכאורה מצטרפת כאן טובתי האישית. ובכלל, מהי הכוונה הפשוטה שצריכה להיות כשמחפשים שידוך?

מענה:

"ומוצא אני" היינו שכל עיקר כוונתו ורצונו הוא לשם סיפוק תאות הנפש הבהמית של עצמו, בלי שהדגש הוא הרצון האמתי להעניק לזולת (האשה) — "מצא אשה מצא טוב".

ויותר בדקות, גם אם כוונתו להיות אדם שלם ("ויקרא את שמם [איש ואשה יחד] אדם"), כלומר שכל ענין האשה הוא רק בשביל להשלים את עצמי, הרי זה בחינת 'אליבא דנפשיה' ומבואר בדא"ח דהיינו לא לשמה (לשמה שלה) וממילא גם זה "ומוצא אני" ולא "מצא אשה". אך אם הכוונה היא שאני מבקש מה' שאני אזכה להקים בית נאמן בישראל ושביתנו (של שנינו יחד, שבשרש אנחנו נשמה אחת ממש) יהיה כבית אברהם אבינו כו' — הרי זה בודאי כלול ב"מצא אשה מצא טוב".

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע

פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל נִפְתַּחַת עִם אֲמִירָה מְאֹד מְעַנְיֶנֶת. מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מְצַוֶּה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְהָבִיא חֲמָרִים לִבְנְיַת הַמִּשְׁכָּן, אֲבָל לִפְנֵי כֵּן הוּא מַקְדִּים לַצִּוּוּי הַקְדָּמָה חֲשׁוּבָה, שֶׁמְּלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ בְּאֵיזוֹ צוּרָה עָלֵינוּ לָגֶשֶׁת לַבְּנִיָּה: "שֵׁשֶׁת יָמִים **תֵּעָשֶׂה** מְלָאכָה".

מָה זֹאת אוֹמֶרֶת "תֵּעָשֶׂה"? הַאִם זוֹ פְּעֻלָּה שֶׁמִּתְרַחֶשֶׁת מֵעַצְמָהּ, בְּאֹפֶן אוֹטוֹמָטִי? הֲרֵי כְּדֵי לְהָבִיא צֶמֶר, מִמֶּנּוּ יוּכְנוּ הָאֲרִיגִים לַמִּשְׁכָּן, יִהְיֶה עָלַי לִטְרֹחַ וְלִגְזֹז אוֹתוֹ מִגּוּפָם שֶׁל הַכְּבָשִׂים שֶׁלִּי. מִי אָמוּר לַעֲשׂוֹת זֹאת? זוֹ פְּעֻלָּה שֶׁדּוֹרֶשֶׁת מַאֲמָץ מִצִּדִּי. כְּדֵי לְהָבִיא זָהָב לְמִשְׁכַּן רַבֵּינוּ יִהְיֶה עָלַי לְוַתֵּר עַל תַּכְשִׁיט יָקָר אוֹ יוֹתֵר, וְגַם זֶה בִּכְלָל לֹא דָּבָר שֶׁל מָה בְּכָךְ!

לְאוֹר זֹאת הָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁצִּוּוּי מֹשֶׁה יִהְיֶה 'שֵׁשֶׁת יָמִים **תַּעֲשׂוּ** מְלָאכָה'. מָה פֵּשֶׁר שִׁנּוּי הַלָּשׁוֹן?

אָמַר מְנֻקָּד שָׁפָה?

תָּאֵר לְעַצְמְךָ שֶׁנִּבְחַרְתָּ בְּסוֹף שָׁנָה הַלְמוּדִים עַל יְדֵי מְחַנֵּךְ הַכִּתָּה לַתַּלְמִיד הַמְצֻטָּיֵן בַּכִּתָּה. בְּמִסְבַּת סוֹף הַשָּׁנָה אַתָּה נִקְרָא לַעֲלוֹת אֶל הַבָּמָה וּמְקַבֵּל פְּרָס וּלְחִיצַת יָד מֵהַמְנַהֵל, לְקוֹל מְחִיאוֹת הַכַּפַּיִם שֶׁל הַהוֹרִים. אֲנִי מַנִּיחַ שֶׁבְּאוֹתָם רְגָעִים אֵין מְאֻשָּׁר מִמְּךָ. בְּכָל זֹאת, מַשֶּׁהוּ בְּפְנִים עָלוּל לְהָפִיק. לְפָחוֹת כָּךְ זֶה הָיָה אֶצְלִי... פִּתְאוֹם הִתְחַלְתִּי לְהַרְהֵר: הַאִם בֶּאֱמֶת רַק אֲנִי הַמְצֻטָּיֵן? הַאִם רָאוּי כָּךְ לְהִתְבַּלֵּט? אוּלַי הַשִּׂמְחָה שֶׁלִּי בְּעֵת הִיא רַק סוּג שֶׁל גַּאֲוָה?

מִצַּד שֵׁנִי, בֶּאֱמֶת הִשְׁקַעְתִּי הַשָּׁנָה. מֵמָּשׁ הִשְׁתַּדַּלְתִּי בְּכָל הִזְדַּמְנוּת לְהַצִּיעַ עֶזְרָה לַחֲבֵרִים, הִתְגַּבַּרְתִּי לֹא פַּעַם עַל הַחֶשֶׁק לְהִשְׁתַּתֵּף בִּמְרִיבוֹת וּלְהַחֲזִיר לִילָדִים שֶׁהִרְגִּיזוּ אוֹתִי. יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי, אָז לֹא מַגִּיעַ לִי? וּבִכְלָל, שָׁמַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה שֶׁנִּקְרָא 'עֲנָוָה פְּסוּלָה'. אַתֶּם מַכִּירִים אֶת אֵלּוּ שֶׁכַּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אוֹתָם הֵם עוֹשִׂים פַּרְצוּף מְיֻסָּר, כְּאִלּוּ שֶׁהֵם בִּכְלָל לֹא מְעֻנְיָנִים לִשְׁמֹעַ, אֲבָל רוֹאִים עֲלֵיהֶם כַּמָּה הֵם מַסְכִּימִים לְכָל מִלָּה...

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אָז אֵיךְ פּוֹתְרִים אֶת הַתִּסְבֹּכֶת? אֵיךְ לְהִתְרַכֵּז בָּעֲבוֹדוֹת בְּלִי לְהִתְמַלֵּא בְּגַאֲוָה?

אִמָּא יַקָּה

אָז אוּלַי קֹדֶם נַסְבִּיר לְעַצְמֵנוּ מַדּוּעַ כָּל כָּךְ מַפְרִיעָה לָנוּ מִדַּת הַגַּאֲוָה. אֲנִי רוֹצֶה שֶׁתַּכִּירוּ אֶת רָמִי (שֵׁם בָּדוּי) מֵהַכִּתָּה שֶׁלִּי. רָמִי הוּא יֶלֶד מֻכְשָׁר, אֲבָל גַּם יוֹדֵעַ לְהַרְאוֹת זֹאת בְּכָל הִזְדַּמְּנוּת אֶפְשָׁרִית. אֲנִי לֹא אוֹמֵר שֶׁאֵין בְּכָךְ אֱמֶת, הוּא בֶּאֱמֶת יֶלֶד חָכָם, אֲבָל אוּלַי דַּוְקָא בִּגְלַל זֶה הוּא מַצְלִיחַ לְהַרְגִּיז אֶת כֻּלָּם. מָה אַתָּה מַשְׁוִיץ? אַתָּה הֲכִי חָכָם בָּעוֹלָם? בָּטוּחַ שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם עוֹד אֲנָשִׁים חֲכָמִים, וַאֲפִלּוּ יוֹתֵר מִמְּךָ! אֲבָל נִגַּשׁ שֶׁזּוֹ הָאֱמֶת וְאַתָּה בֶּאֱמֶת מַשֶּׁהוּ מְיֻחָד, גְּאוֹן הָעוֹלָם — הָאִם אַתָּה יוֹתֵר חָכָם מֵה'? הוּא הֲרֵי הִמְצִיא אֶת הַחָכְמָה, וְהוּא זֶה שֶׁנָּתַן לְךָ אוֹתָהּ...

הֵבַנְתֶּם פֹּה אֶת 'הַטְרִיק'? כַּאֲשֶׁר אֲנִי מִתְגָּאֶה אֲנִי אוֹמֵר דָּבָר אֶחָד, אֲבָל בְּעֶצֶם מִתְכַּוֵּן לְדָבָר אַחֵר. אֲנִי פָּשׁוּט מְרַמֶּה אֶת כֻּלָּם, וּבְעִקָּר אֶת עַצְמִי. אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁכֻּלָּם מַעֲרִיכִים וּמַחְשִׁיבִים חֲכָמִים וְלָכֵן אֲנִי מְנַסֶּה לְהַבְלִיט וּלְהַרְאוֹת לְכֻלָּם אֶת הַגְּאוֹנוּת שֶׁלִּי, אֲבָל בְּעֶצֶם אֲנִי מִתְכַּוֵּן לְהַחֲשִׁיב אֶת עַצְמִי. אֵיךְ אֲנִי יוֹדֵעַ? כִּי אִם בֶּאֱמֶת הָיִיתִי חוֹשֵׁב שֶׁלִּהְיוֹת חָכָם זוֹ חָכְמָה — הָיִיתִי מְפָאֵר אֶת ה' וְאֶת חָכְמָתוֹ. אָז הֵבַנְתֶּם? הַגַּאֲוָתָן פָּשׁוּט רוֹצֶה לוֹמַר לְכֻלָּם שֶׁהוּא הֲכִי־הֲכִי. לֹא חָשׁוּב מָה, הָעִקָּר שֶׁהוּא הֲכִי! אֲבָל אֶת זֶה כְּבָר לֹא נָעִים לוֹ לוֹמַר בְּפֵרוּשׁ...

כָּעֵת הַדְּבָרִים יוֹתֵר מְסֻדָּרִים, כִּי בְּעֶצֶם יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי נוֹשְׂאִים שֶׁהִתְעָרְבְבוּ: מִצַּד אֶחָד יֵשׁ אֶת הָעֲבוֹדוֹת. יֵשׁ לִי תְּכוּנוֹת טוֹבוֹת וְכִשְׁרוֹנוֹת נִפְלָאִים, וַאֲנִי גַּם זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה מַעֲשִׂים טוֹבִים. כָּל זֶה אֱמֶת, וְאֵין צֹרֶךְ לְטַשְׁטֵשׁ אוֹתָהּ אוֹ לְהִתְבַּיֵּשׁ בָּהּ. אַךְ מִצַּד שֵׁנִי עָלַי לִזְכֹּר תָּמִיד מֵהֵיכָן מַגִּיעִים כָּל אֵלּוּ — מִי נָתַן לִי אֶת אוֹתָן הַמַּתָּנוֹת וּלְמִי עָלַי לְיַחֵס אוֹתָן.

כִּי אִמָּךְ יַקָּה

לִפְנֵי שָׁבוּעַ עָבְרָה מִשְׁפָּחָה חֲדָשָׁה לַבְּנָיָן שֶׁלָּנוּ, וְתוֹךְ כְּדֵי הוֹבָלַת הָרָהִיטִים אֲנִי רוֹאֶה דָּבָר מְאֹד מְשַׁעֲשֵׁעַ. שְׁלֹמִי, הַבֵּן הַקָּטָן בַּמִּשְׁפָּחָה, יֶלֶד חָמוּד בְּגַן חוֹבָה, הוֹלֵךְ יַחַד עִם אַרְבָּעָה סַבָּלִים חֲזָקִים וְ... עוֹזֵר לָהֶם בִּסְחִיבַת הַמְּקָרֵר! בֶּאֱמֶת פּוֹעֲלִים מְיֻחָדִים, כִּי לֹא נִרְאֶה לִי שֶׁהָעֶזְרָה שֶׁל שְׁלֹמִי בֶּאֱמֶת הָיְתָה נִצְרֶכֶת, לַמְרוֹת שֶׁרָאוּ עַל פָּנָיו סִפְּנֵי מַאֲמָץ. הֲכִי נֶחְמָד הָיָה שֶׁבְּסִיּוּם הַהַעֲמָסָה הוֹצִיא אֶחָד מֵהֶם מַטְבֵּעַ שֶׁל שֶׁקֶל וְנָתַן אוֹתוֹ בְּחִיּוּךְ לַפּוֹעֵל הַצָּעִיר...

הֵבַנְתֶּם? אֶת הָעֶזְרָה שֶׁלּוֹ הֵם לֹא הָיוּ מַמָּשׁ צְרִיכִים, נִרְאֶה שֶׁיַּלְדּוֹן שֶׁמִּסְתּוֹבֵב בֵּין הָרַגְלַיִם אֲפִלּוּ קְצָת הִפְרִיעַ לָהֶם, וּבַסּוֹף הוּא עוֹד מְקַבֵּל פְּרָס! אָמַרְתִּי לָכֶם, פּוֹעֲלִים מְיֻחָדִים...

שִׁימוּ לֵב: בְּעֶצֶם, כֻּלָּנוּ דּוֹמִים לְשְׁלֹמִי הַקָּטָן. כֻּלָּנוּ מִתְאַמְּצִים מְאֹד לִהְיוֹת

טוֹבִים וְצַדִּיקִים — לִלְמֹד, לְהִתְפַּלֵּל וּלְקַיֵּם הַרְבֵּה מִצְווֹת — אֲבָל כְּמוֹ שְׁלֹמִי נִדְמֶה לָנוּ שֶׁבִּלִי הַמַּאֲמָץ שֶׁלָּנוּ אִי אֶפְשָׁר הָיָה לְהִסְתַּדֵּר. בְּעִקָּר אֲנַחְנוּ בְּטוּחִים שֶׁמַּגִּיעַ לָנוּ פְּרָס. הֲרֵי נוֹרָא הִתְאַמַּצְנוּ...

וּמַה־לָּךְ נָתַנּוּ לָךְ?

אִם נוֹדֶה עַל הָאֱמֶת, זוֹ אַחַת הַמַּתָּנוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁה' נוֹתֵן לָנוּ. הוּא מִתְיַחֵס אֵלֵינוּ בְּשִׁיא הָרְצִינוּת וְנוֹתֵן לָנוּ אֶת הַהַרְגָּשָׁה הַטּוֹבָה שֶׁהֶעֱמַל שֶׁלָּנוּ מַמָּשׁ נִצְרָךְ לוֹ, וְשֶׁמַּגִּיעָה לָנוּ גַּם הַעֲרָכָה רַבָּה עַל כָּךְ. וּמָה בֶּאֱמֶת? הָאֱמֶת הִיא שֶׁהַכֹּל מַתָּנָה מֵה'! גַּם הַכִּשְׁרוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, גַּם הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים וְגַם, וּבְעִקָּר, הַחֵשֶׁק שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָם.

אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁה' הוּא זֶה שֶׁנּוֹתֵן לָנוּ כָּל מָה שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים — אֹכֶל לֶאֱכֹל וּבְגָדִים לְלְבֹּשׁ. כְּשֶׁיֵּשׁ לָנוּ אֶת כָּל אֵלּוּ אָנוּ יְכוֹלִים לְהַתְחִיל לַעֲבֹד אוֹתוֹ. כָּךְ אָנוּ חוֹשְׁבִים, אֲבָל עֲלוּלִים לִשְׁכֹּחַ עוֹד מַשֶּׁהוּ חָשׁוּב: גַּם אֶת הַחֵשֶׁק לְהִתְקָרֵב לַה' וּלְהִתְנַהֵג כְּפִי שֶׁהוּא רוֹצֶה מֵאִתָּנוּ — אָנוּ מְקַבְּלִים מֵה'!

וְהַגַּאֲוָה? הִיא פּוֹעֶלֶת בְּדִיּוּק הַהֵפֶךְ, לְיַחֵס לְעַצְמִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים לְמַעֲשֶׂה, סַפָּנַת הַגַּאֲוָה מִתְחַזֶּקֶת בְּעִקָּר לְאַחַר שֶׁאָנוּ מְסַיְּמִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים. דַּוְקָא אָז עֲלוּלָה לְהִתְגַּנֵּב לָהּ הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁאוּלַי אֲנִי בְּכֹחִי שֶׁלִּי עָשִׂיתִי אֶת אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה טוֹב. בְּשָׁלֵב זֶה אֲנִי מְצַפֶּה לִמְחִיאוֹת הַכַּפַּיִם, אֲבָל בֶּאֱמֶת זֶהוּ הַזְּמַן לְהָרִים יָדַיִם! לֹא, לֹא טָעִיתִי. לְהָרִים יָדַיִם לֹא רַק כִּי אֲנִי נִכְנָע בִּפְנֵי ה', אֶלָּא כִּי אֲנִי רוֹצֶה לְהַחֲזִיר לוֹ אֶת מָה שֶׁשַּׁיָּךְ לוֹ.

מִי פּוֹנֶה אֶת בַּאֲשָׁכָיו?

כְּעֵת אֶפְשָׁר לְהָבִין אֶת פֵּשֶׁר שִׁנּוּי לְשׁוֹן הַהוֹרָאָה לִבְנִיַּת הַמִּשְׁכָּן. אַחֲרֵי כָּל הַמַּאֲמַצִּים שֶׁלָּנוּ עֲלֵינוּ לִזְכֹּר — הַמְּלָאכָה שֶׁלָּנוּ נַעֲשִׂית מֵאֵלֶיהָ! נָכוֹן, אַתָּה פּוֹעֵל, מִתְאַמֵּץ וּמַזִּיעַ, אֲבָל כְּשֶׁאַתָּה עוֹרֵךְ חֶשְׁבּוֹן סוֹפִי אַתָּה יוֹדֵעַ אֶת הָאֱמֶת — הַכֹּל מַתָּנַת חִנָּם מִלְּמַעְלָה! לְבַדִּי לֹא הָיִיתִי מַגִּיעַ לָזֶה!

כַּאֲשֶׁר יְהוּדִי זוֹכֶה לִבְנוֹת כָּךְ בְּלִבּוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן לַה' הוּא זוֹכֶה לְהַגִּיעַ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לִמְנוּחָה אֲמִתִּית: "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה'".

שֶׁנִּזְכֶּה לְהַחֲזִיר אֶת הַטּוֹב לִבְעָלָיו וּבְשִׂמְחָה! שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ! ☺

המשך מעמ' 27 <<<

אותי החוצה...). המטאטא הוא הכלי הכי נחות בבית, **מטאטא** = **כלי**, סוד המושג 'מלרע' (למטה בארמית) — הטוב הוא 'למעלה' והרע הוא 'למטה'. אכן, המטאטא יכול להיות כלי טוב לניקוי הנפש (בדומה לניקוי החזק שעבר היהודי בסיפור שלנו בבית רבי אלימלך) — **מטאטא** = **כלי** = **טנא** ר"ת **ט**עמים־**נ**קודות־**א**ותיות, כלי התורה, אתם מנקים את הנפש.

לחבר את השגרה לנס – זו עבודת המעבר מפורים, החוגג את "נסיך שבכל יום", נסי ההשגחה הפרטית המסתתרים בשגרה, לפסח, החוגג נסי־נסים של גאולת מצרים ואו־טו־טו של "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ניסן הוא "ראש חדשים" ופסח הוא "ראש השנה לרגלים", התחלה בשיא־נסי. אדר ופורים הם סוף השנה, כשכל העוצמות כבר נחלשות והכל נכנס לשגרה. אבל חז"ל מלמדים אותנו "למסמך גאולה לגאולה" – לחבר את הסוף של פורים עם ההתחלה של ניסן, וכך לחשוף דווקא את העוצמות שבשגרה, את מעלת ה"תדיר" לגבי ה"מקודש". אמנם אנחנו זקוקים מדי פעם לנסים גלויים, כדי לעודד את רוחנו ולגרום לנו להתרומם, אבל העצמה האמתית גלומה דווקא בהשגחה הפרטית הקבועה והתדירה (ובתשומת הלב שלנו אליה).

בעבודה הפנימית, עיקר החידוש והתיקון הוא כאשר נצליח 'לנרמל' גם את שיאי עבודת ה', את הדרישות הגבוהות ביותר של שליחות והתמסרות, ולכלול אותן בתוך **מודעות טבעית**, שמאפשרת להתמיד בפעולות ללא התפעלות־עצמית (שיש בה חשש גאוה שתביא בעקבותיה משבר).

בנושאים הללו עוסקים שני השיעורים העיקריים בחוברת השבוע – התוועדות פורים, שמזמינה אותנו למשוך את פורים לפסח, ושו"ת מיוחד בעניני חינוך, העוסק בין השאר ביחס בין יראת־השמים של היהודים הפשוטים בתקופת הבעל שם טוב ("פרומקייט טבעית") למודעות הטבעית שכולם צריכים לאמץ בדורנו.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגורך?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052־4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079־9211452 או 02־5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים